

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta filozofická

Ústav historických věd

Městská rada Pardubic v letech 1636 - 1669

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Moučková**
Osobní číslo: **H19023**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny**
Téma práce: **Městská rada Pardubic v letech 1636 – 1669**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Zásady pro vypracování

Autor práce se pokusí vypracovat přehled složení městské rady Pardubic v letech 1636 až 1669. Bude sledovat změny ve složení rady s cílem zmapovat měšťanské elity tvořící mocenskou vrstvu, ovládající dění ve městě. Využije k tomu vedle dostupné literatury též archivní fondy ve Státním okresním archivu Pardubice (fond Archiv města Pardubic I), eventuálně v Národním archivu Praha (fond Stará manipulace, Nová manipulace).

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Bůžek, V. a kol.: Společnost českých zemí v raném novověku. Praha 2010

Čornejová, I. – Kaše, J. – Mikulec, J. – Vlnas, V.: Velké dějiny zemí Koruny české, VIII. Praha 2008.

Pražské elity ve středověku a raném novověku. Documenta Pragensia XXII. Praha 2004.

Sakař, J.: Dějiny Pardubic n. L., I-V. Pardubice 1920 – 1935. Winter, Z.: Zlatá doba městů českých. Praha 1991 (2. vyd.).

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. František Šebek**

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2023**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Pavel Marek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2022

Prohlašuji:

Práci s názvem *Městská rada Pardubic v letech 1636 - 1669* jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. 3. 2023

Veronika Moučková

Poděkování

Nejvíce bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce PhDr. Františku Šebkovi, který ve mně svým poutavým vyprávěním vzbudil zájem o městskou historii a o mé domovské Pardubice již krátce po nástupu na Univerzitu Pardubice. Velice mu děkuji za cenné podněty a rady, a především za jeho obdivuhodnou trpělivost. Také bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a povzbuzení, pro mě tak důležité při psaní této práce.

Název

Městská rada Pardubic v letech 1636 – 1669

Anotace

Bakalářská práce se věnuje městské radě Pardubic v letech 1636-1669. Práce popisuje historii Pardubic a mapuje měšťanské elity tvořící mocenskou vrstvu a ovládající dění ve městě, s důrazem na složení městské rady v období třiceti čtyř let. Dále je sestaveno složení rady pro každý rok a jsou sepsány medailonky měšťanů, kteří usedli na důležitých postech městské rady.

Klíčová slova

Pardubice, městská rada, sbor konšelský, měšťané, měšťanské elity, 17. století

Title

Town Council of Pardubic in the years 1636 – 1669

Annotation

The bachelor's thesis is focused on the town council of Pardubice in the years 1636-1669. The thesis describes the history of Pardubice and maps the burghers' elites forming the power layer and controlling events in the city, with an emphasis on the composition of the city council over a period of thirty-four years. Furthermore, the composition of the council for each year is drawn up, and the medallions of the burghers who occupied important positions in the town council are written.

Key words

Pardubice, town council, council of aldermen, burghers, burgher elites, 17th century

Obsah

Úvod.....	1
1. Historie Pardubic.....	4
1.1 Od vzniku Pardubic po renesanční město.....	4
1.2 Třicetiletá válka.....	8
1.3 Obnova města po třicetileté válce.....	13
2. Městská rada.....	15
3. Měšťanské elity.....	20
3.1 Dosavadní výzkum v českém prostředí.....	20
3.2 Pardubické měšťanské elity.....	21
4. Složení městských rad.....	24
4.1 Období primátora Jana Čáslavského.....	25
4.2 Období střídání primátorů Pavla Wolfa z Krygsfeldu a Jana Klebsatle z Milhauzu.....	31
4.3 Počátek období primátora Jana Skalického.....	35
Závěr.....	40
Seznam pramenů a literatury.....	41
Přílohy.....	45
Obrazové přílohy.....	74
Resumé.....	76

Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou městské rady Pardubic v letech 1636-1669. Sleduje tak bouřlivé období druhé poloviny třicetileté války a dobu po ní. Práce vychází z písemných pramenů uložených ve Státním okresním archivu v Pardubicích, které jsem použila k rekonstrukci konšelského sboru. Cílem je zmapovat měšťanské elity tvořící mocenskou vrstvu, ovládající dění ve městě, s důrazem na složení městské rady v období třiceti čtyř let.

V této bakalářské práci pracuji, kromě odborné literatury, také s informacemi z archivních pramenů. Všechny použité archiválie se nacházejí ve Státním okresním archivu Pardubice (fond Archiv města Pardubice) a jsou dostupné v badatelně archivu. Archiválie jsem vyfotografovala a následně z nich vyčetla potřebné údaje.

Kniha trhová, nebo také zelená, byla založena roku 1605 a používaná byla až do roku 1699. Obsahuje zápisy z pera radního písaře o prodeji domů, k čemuž napovídá již samotný název. Jelikož kniha pokrývá celých 95 let, je opravdu mohutná a má několik set stran.

Zápisy jsou si strukturovaně velice podobné, co se mění jsou samozřejmě jména, data, místa a částky. Každý zápis je uveden nadpisem, kde se dozvíme, kdo od koho a co nakupoval. Jako příklad uvedu: „*Zuzana Šelákovská od Václava mladšího Kutnohorského dům.*“¹ Nejdůležitější informace pro můj výzkum jsou ale na začátku a na konci samotného zápisu. V úvodu je zapsáno datum a na konci zápisu jsou uvedena jména primátora a purkmistra (někdy jen jednoho z nich), kteří byli při zápisu přítomni.

Díky těmto údajům jsem byla schopna zjistit, kdy byl kdo primátorem a purkmistrem a vytvořit tak tabulky pro jednotlivé roky. Jen z této knihy jsem využila přes 160 záznamů, které tvoří jádro vlastního výzkumu, a kniha trhová je tímto stěžejním archivním pramenem v mé práci. Nemůže být ale samozřejmě jediným, jelikož nepodává kompletní soupis všech konšelů v daném roce. Domy se, bohužel pro dnešní badatele, neprodávaly každý měsíc každého roku, a tak jsou například u roku 1644 jen dva zápisy, které jsem využila, a u roku 1643 dokonce pouze jeden. Chybějící jména je potřeba hledat v jiných archiváliích, pokud vůbec jsou jména k nalezení.

¹ SOKA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 398A

Detailní soupis všech dvanácti konšelů a někdy části sboru obecních starších poskytují městské počty. Klíčové jsou zápisy o výběru peněz z varů piva, šenkování vína nebo výběru příjmu peněz ze cla a průjezdu branami, kde je uvedeno jméno purkmistra a jeho funkční období. Bohužel se často nedochovaly, a tak jsem měla k dispozici počty pouze z let 1644-1647, 1660 a 1662. Městskému počtu z let 1657-1658 se ve své diplomové práci, *Hospodaření města Pardubice po skončení třicetileté války*², věnovala studentka Filozofické fakulty Univerzity Pardubice Nela Morchová a z této práce jsem čerpala jména radních pro tyto dva roky.

Posledním pramenem je spisový materiál, většinou listy, které jsou v kartonu č. 2 (oznámení, žádosti a stížnosti převážně adresované městské radě Pardubic) a kartonu č. 8 (kšafty).

Narozdíl od předešlých pramenů, se písemnosti z purkmistrovského úřadu nedají využít plně k rekonstrukci městské rady, jelikož v nich téměř nikdy nejsou uvedena jména konšelů, ale listy jsou adresovány celé radě nebo od ní pochází, případně v nich městská rada nefiguruje vůbec. Je v nich ale někdy možné nalézt informaci o určitém člověku, například jméno jeho manželky, bratra či syna. Pouze u kšaftů jsou téměř vždy vyjmenováni svědci, kterými bývali primátor, purkmistr a písař a lze je tak zařadit do příslušného konšelského sboru daného roku.

Pro vytvoření medailonků jednotlivých radních, ale i některých rychtářů a radních písařů, pokud se jejich jména nacházejí v archivních pramenech, jsem především čerpala z díla *Dějiny Pardubic nad Labem*³ od Josefa Sakaře.

První kapitola se věnuje historii města Pardubic. Jsou zde popsáni neustále se střídající majitelé města v průběhu středověku a také páni z Pernštejna, kteří na konci 15. století koupili Pardubice a udělali z nich renesanční město. Dále se kapitola zaměřuje na období třicetileté války, jaké problémy měšťanům přineslo ubytování posádek císařských vojsk a obléhání města v letech 1639 a 1645 vojsky švédskými a krátce i na poválečnou obnovu. Pro první kapitolu jsem čerpala

² MORCHOVÁ, Nela. *Hospodaření města Pardubice po skončení třicetileté války (Pardubice 1657)*. Pardubice, 2018. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Ústav historických věd. Vedoucí práce doc. Mgr. Jiří KUBEŠ, Ph.D.

³ SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem, 1.-5. díl*. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1920-1935.

z literatury věnující se dějinám Pardubic, především z práce od Františka Šebka *Dějiny Pardubic*⁴ a *Toulky historií Pardubic*⁵, a také z již zmíněného díla od Josefa Sakaře.

Druhá kapitola pojednává o městské radě. Má za úkol obecně představit, jak městská rada fungovala v českém prostředí v raném novověku. Popisuje, co město je, jak fungovala jeho samospráva a kdo byl v jeho čele. Věnuje se konšelskému sboru i ostatním osobám zapojeným do městské samosprávy, jako byli obecní starší, rychtář a písař a jejich právům a povinnostem. V této kapitole byly použity hlavně knihy *Zlatá doba měst českých*⁶ od Zikmunda Wintera a *Společnost českých zemí v raném novověku*⁷ od Václava Bůžka a kolektivu.

Třetí kapitola se zaměřuje na měšťanské elity. Krátce je představen dosavadní výzkum k problematice měšťanských elit v českém prostředí. Kapitola se dále věnuje konšelskému sboru a na něj vázaným osobám, tedy městským elitám, v samotných Pardubicích a jak konkrétně zde fungovaly. Při psaní třetí kapitoly jsem vycházela opět z knih od Josefa Sakaře a rovněž i z části bakalářské práce *Městská rada Pardubic v letech 1670 – 1700*⁸ od Lucie Zvolenskéé, která se zaměřila na rituál renovace konšelských sborů.

Poslední čtvrtá kapitola s názvem Složení městských rad je výsledkem mého bádání. Je rozdělena na tři podkapitoly, z nichž každá se věnuje éře určitého primátora a radním, kteří při něm stáli nejdéle. V úvodu jsou představeny osoby, které se jen krátce projeví v tomto období v městské radě a naopak ty, které se dlouhodobě držely u moci. Poté je uvedeno, jaké řemeslo všichni konšelé provozovali, pokud je mi známo. Následuje krátké zamyšlení nad primátorem a jeho kariérou. Všechny důležité osoby, včetně primátora, jsou pak představeny prostřednictvím medailonků.

V příloze jsou tabulky ukazující složení městských rad v letech 1636-1669, obrazové ukázky některých archivních pramenů a všechny sepsané medailonky, včetně osob, kterým jsem se v této práci nevěnovala, svou roli v městské samosprávě Pardubic ale měly, a proto si jistě zaslouží alespoň zmínku.

⁴ ŠEBEK, František. *Dějiny Pardubic*. 1. díl. Pardubice: Městský národní výbor v Pardubicích ve spolupráci s Krajským muzeem východních Čech, pracoviště Pardubice a Akademií J.A. Komenského, oblastní organizace Pardubice, 1990. ISBN 80-900069-1-4.

⁵ ŠEBEK, František. *Toulky historií Pardubic*. 1. kniha. [Pardubice]: Helios - Jiří Razskazov, 2016. ISBN 978-80-85211-38-2.; TÝŽ. *Toulky historií Pardubic*. 2. kniha. [Pardubice]: Helios - Jiří Razskazov, 2019. ISBN 978-80-85211-53-5.

⁶ WINTER, Zikmund. *Zlatá doba měst českých*. Praha: Odeon, 1991.

⁷ BŮŽEK, Václav. *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Česká historie, sv. 22. ISBN 978-80-7422-062-3.

⁸ ZVOLENSKÁ, Lucie. *Městská rada Pardubic v letech 1670 – 1700*. Pardubice: 2017. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Ústav historických věd. Vedoucí práce PhDr. František Šebek.

1. Historie Pardubic

1.1 Od vzniku Pardubic po renesanční město

Počátky osídlení oblasti Pardubic můžeme vyhledat ve 13. století. Z archeologických nálezů víme, že osada Pardubičky, na okraji dnešního města, byla osídlena od 1. poloviny 13. století. V okolí farního kostela sv. Jiljí se našly zlomky nádob a nedaleko odtud také moravská mince z konce 12. až počátku 13. století. O samotných Pardubicích se dozvídáme až v roce 1295 z buly papeže Bonifáce VIII., ve které vzal v ochranu všechny existující kláštery cyriaků.⁹

Prvním známým držitelem Pardubic byl Půta z Dubé z rodu Ronovců, který je zmíněn v náhodně dochované zprávě z roku 1318. Není známo, jak dlouho před tímto rokem byly Pardubice ve vlastnictví Půty z Dubé, ale po několik let byly v držení jeho synů.¹⁰ Po Půtově smrti a někdy před rokem 1325 jeho synové ztratili královské panství Velíš s Jičínem a jako náhradu dostali Náchodské panství. Náchod se stal jejich hlavním sídlem a poté získali i další okolní panství. Vznikla rodová doména v severní části východních Čech a jelikož byly Pardubice příliš vzdálené od centra moci, ztratili o ně Ronovci zájem. Synové Půty Hajman a Hynek Crha se souhlasem svých bratrů získali hrad Vizmburk výměnou za Pardubice od zbohatlého zemana Arnošta z Hostýně.¹¹

Arnošt z Hostýně byl purkrabím v Kladsku a Pardubice získal někdy mezi lety 1325 a 1332.¹² Z jeho závěti z 29. prosince 1340 se dozvídáme o Pardubicích jako o městě. K povýšení na město muselo dojít mezi lety 1432 a 1440.¹³ Po smrti Arnošta z Hostýně někdy v roce 1341 nebo 1342 se stal vykonavatelem poslední vůle a hlavou rodiny jeho syn Arnošt (z Pardubic), v té době děkan pražské kapituly a od roku 1344 první pražský arcibiskup.¹⁴ Díky významnému postavení Arnošta a aktivitě jeho bratrů se statky pánů z Pardubic podstatně zvětšily. V Pardubicích byl někdy před rokem 1349 založen kostel Zvěstování P. Marie a svěřen do správy cyriakům.¹⁵ Roku 1364 zemřel Arnošt z Pardubic a dědicem se stal jeho bratr Vilém řečený Flaška z Pardubic. Během jeho panování se Pardubické panství více než zdvojnásobilo; k městu a původním pěti vesnicím přibyly Staré Jesenčany, Dražkovice, Nemošičky, část

⁹ ŠEBEK, František. *Dějiny Pardubic*. 1. díl. Pardubice: Městský národní výbor v Pardubicích ve spolupráci s Krajským muzeem východních Čech, pracoviště Pardubice a Akademií J.A. Komenského, oblastní organizace Pardubice, 1990. ISBN 80-900069-1-4, s. 37.

¹⁰ Tamtéž, s. 41.

¹¹ Tamtéž, s. 45-46.

¹² Tamtéž, s. 47.

¹³ Tamtéž, s. 49.

¹⁴ Tamtéž, s. 50.

¹⁵ Tamtéž, s. 53.

Mikulovic, Blato a další tři vesnice.¹⁶ Vilém se v září 1384 dostal do soudního sporu s králem Václavem IV. o panství Pardubice a Staré Hrady. Panství se totiž dostalo do rukou Václava IV. jako odúmrt' po Vznatovi ze Skuhrova, kterému páni z Pardubic pojistili dluh úpisem panství, jenž byl poté vložen do desek zemských. Několik let trvající spor, do kterého se zapojil i Vilémův syn Smil Flaška, nakonec páni z Pardubic na počátku 90. let prohráli. Vilém ve stejné době zemřel a jeho syn byl nucen postoupit Pardubice a pět vesnic Hanušovi z Milheimu.¹⁷

Hanuš z Milheimu pocházel z bohaté měšťanské rodiny z Vratislavi a na královském dvoře se stal oblíbencem Václava IV. V 90. letech 14. století se stal jedním ze zakladatelů Betlémské kaple¹⁸, ve které byl následně po své smrti roku 1405 pohřben. Jeho dědicové Pardubice prodali.

Neví se, kdo přesně vlastnil Pardubické panství po Hanušově smrti. Až od roku 1420 je známo, že patřilo Viktorinovi Bočkovi z Kunštátu a Poděbrad, stoupenci husitů a budoucímu otci českého krále Jiřího z Poděbrad.¹⁹ Začátkem roku 1427 Viktorin zemřel a Pardubic se zmocnil Jan Hlaváč z Ronova a z Mitrova.²⁰ Někdy v roce 1436 prodal Pardubice Diviši Bořkovi z Miletínka a sám mizí z dochovaných pramenů. Správu Pardubic svěřil Diviš svému bratrovi Vaňkovi z Miletínka. Diviš Bořek během husitských válek zabral rozsáhlé majetky opatovického kláštera s hradem na Kunětické Hoře, která se stala střediskem panství. V září 1436 nechal císař Zikmund Divišovi potvrdit držení větší části majetku opatovického kláštera; městečko Bohdaneč a 52 vesnic s 8 poplužními dvory. Zbylou část opatovického panství Zikmund potvrdil v květnu 1437. Diviš Bořek z Miletínka zemřel 8. ledna 1438 a během jeho vlastnictví přešli obyvatelé Pardubic k podobojí víře a město s panským hradem bylo důkladněji opevněno. Především Diviš spojil Pardubice s panstvím klášterů opatovického a sezemického, což v budoucnu přispělo k hospodářské prosperitě.²¹ Po Divišově smrti připadlo pardubické panství jeho bratrovi Vaňkovi, zatímco na kunětickohorském panství hospodařil druhý bratr Jetřich jako poručník za Divišovi nezletilé syny. Oba bratři sympatizovali s Jiřím z Poděbrad, který po smrti Divišova syna Soběslava roku 1463 získal kunětickohorské panství do zástavy pro své syny, knížata minsterberská. V Pardubicích mezitím pokračoval Vaněk v opevňování města, přestavbě hradu a také začal v okolí stavět rybníky.²² Jeho syn a dědic, Jiřík Pardubský, se však postupně dostal do dluhů, ze kterých jej zachránil až jeden bohatý moravský šlechtic,

¹⁶ ŠEBEK, F. *Dějiny Pardubic*, s. 52.

¹⁷ Tamtéž, s. 55-57.

¹⁸ Tamtéž, s. 59-60.

¹⁹ Tamtéž, s. 63.

²⁰ Tamtéž, s. 70.

²¹ Tamtéž, s. 72-74.

²² ŠEBEK, F. *Toulky historií Pardubic 1*, s. 35.

Vilém z Pernštejna, který měl v plánu získat kunětickohorské panství a sousední Pardubice se ke koupi přímo vybízely.²³

Od roku 1491 měly Pardubice a kunětickohorské panství nového majitele. Rod Pernštejnů zde vládl po tři generace do roku 1560. Vilém z Pernštejna postupně rozšiřoval pardubické dominium skupováním vesnic a panství, a tak na konci jeho života tvořilo panství vedle města Pardubic a městeček Bohdanče, Dašic, Holic, Přelouče, Sezemic a Týnce nad Labem také 130 vsí.²⁴ Díky příbytku nových poddaných a z toho plynoucích daní mohl Vilém během svého života na Pardubicku vybudovat rozsáhlou síť rybníků, kterých bylo na konci Pernštejnské éry až 230.²⁵ Další finance vynaložil do samotných Pardubic, jakožto nové rezidence Pernštejnů. Město se každým rokem rozrůstalo a vznikaly nové stavby; dřevěné mosty přes Labe a Chrudimku, kamenné domy, hradby aj. Přestavby se také dočkal hrad, který se začal měnit na čtyřkřídlý palác a kolem něho bylo vybudováno opevnění s mohutným valem a čtyřmi rondely, na něž se dala umístit děla, na úpatí kamenná hradba se střílnami a před hradbou inundační území, které se dalo zatopit.²⁶ Rozkvět Pardubic krátce pozastavil požár v létě roku 1507, tento postihl město v hradbách, a to celé vyhořelo. Po požáru stavební úsilí ještě více nabralo na obrátkách a k roku 1516 stálo ve vnitřním městě 101 domů (před požárem asi 84 domů). Vilém z Pernštejna silně finančně podporoval přestavbu Pardubic ze svých vlastních peněz. Odhaduje se, že až dvě třetiny nových nebo přestavěných domů bylo postaveno za Vilémovy peníze. Domy poté prodával zájemcům a do určité míry tak mohl ovlivňovat skladbu obyvatel.²⁷ Dne 18. června 1512 Vilém vydal městské zřízení, kde jsou rozvedeny povinnosti a pravomoci městské rady a měšťanů. Městský řád se zase dochoval jako opis v nejstarší dochované městské knize z roku 1515.²⁸

Vilém z Pernštejna zemřel roku 1521 a vlády v Pardubicích se ujal jeho mladší syn Vojtěch, od roku 1515 nejvyšší hofmistr, zatímco statky na Moravě získal starší Jan.²⁹ Vojtěch podporoval další rozvoj města; stavěly se nové domy v postranních ulicích a na předměstích. Také pokračoval v přestavbě paláce v renesančním duchu a nechal dostavět jeho východní křídlo.³⁰ Podobně jako jeho otec rovněž i Vojtěch vydával městu různá významná privilegia,

²³ ŠEBEK, F. *Dějiny Pardubic*, s. 83-84

²⁴ Tamtéž, s. 86

²⁵ Tamtéž, s. 89

²⁶ ŠEBEK, F. *Toulky historií Pardubic 1*, s. 43-46

²⁷ Tamtéž, s. 47

²⁸ Tamtéž, s. 50

²⁹ ŠEBEK, F. *Dějiny Pardubic*, s. 113

³⁰ ŠEBEK, F. *Toulky historií Pardubic 1*, s. 52

například zavedl hrdelní soud, pronajal a postoupil měšťanům pozemky a také jim postoupil do správy pardubické pivovary se sladovým kolem v panském mlýně; pivovarnictví se tak stalo jedním z hlavních obecních příjmů městské pokladny a prestiž městské rady dále rostla.³¹ Vojtěch zemřel náhle v březnu 1534 bez mužského potomka. Byl pohřben v kostele sv. Bartoloměje v Pardubicích, kde je dodnes vidět jeho mramorový náhrobek. Majetek po Vojtěchovi zdědil starší bratr Jan, který již dříve vlastnil statky na Moravě a tím vznikla v té době největší doména v Českém království.³²

Jan byl do roku 1530 moravským zemským hejtmanem, avšak po různých střetech s králem Ferdinandem I. nebyl již napříště jmenován do žádného zemského úřadu a na přelomu 30. a 40. let 16. století se řadil mezi nejprřednější stavovské předáky. Po čtyřech letech jeho vlády v Pardubicích, v roce 1538, postihl město další ničivý požár, přičemž podle zprávy městského písaře pohltil všechny domy vyjma sedmi. O rok později vydala městská rada první požární řád, který se měl nahlas předčítat při každoročním obnovování sboru konšelů. Destrukce města se stala příležitostí pro Jana k tomu, aby usměrnil podobu města dle jeho představ, podobně jako to udělal jeho otec. Požadavky pro přestavbu formuloval jeho najatý mistr Jiřík z Olomouce, který se staral o renesanční podobu měšťanských domů. Jan měl velký zájem o rychlé obnovení města, jakožto jednoho z rodových sídel, a tak stavební úsilí podporoval finančně, ze svých peněz i prostřednictvím hospodářských úlev a dodávek stavebního materiálu.³³ Začátkem roku 1543 se přestavba města chýlila ke konci.³⁴ V témž roce se naplno projevíly Janovy finanční problémy, a to díky souhře několika faktorů; zástava kladského hrabství byla prodloužena králem Ferdinandem I. o tři roky a Jan se tak nedočkal očekávané výplaty, zároveň byl neúspěšný i soudní spor s Hohenzollerny o knížectví opolsko-ratibořské, kde Jan zastupoval jako poručník svého zetě Václava Těšínského a od nějž očekával částku 30 000 zlatých za vyhraný soud. Poslední ránu způsobilo schválení zemského soudu téhož roku, že úroková sazba se sníží z deseti na šest procent. Lidem se nechtělo půjčovat peníze v hotovosti a Jan, který využíval nové půjčky k zaplacení starých pohledávek, náhle neměl hotovost k zaplacení úroků ze starších úvěrů. Problémy se snažil řešit prodejem některých panství, výstavbou nových rybníků na Pardubicku a hledáním finančně vhodného sňatku.³⁵

³¹ ŠEBEK, F. *Dějiny Pardubic*, s. 115.

³² ŠEBEK, F. *Toulky historií Pardubic 1*, s. 53.

³³ ŠEBEK, F. *Dějiny Pardubic*, s. 120-121.

³⁴ ŠEBEK, F. *Toulky historií Pardubic 1*, s. 54.

³⁵ VOREL, Petr. *Páni z Pernštejna: vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy*. Vyd. 2. V Praze: Rybka, 2012. ISBN 978-80-87067-21-5, s. 166-170.

V září 1548 Jan zemřel a zůstali po něm tři nezkušení synové; Pardubice připadly nejstaršímu Jaroslavovi. Díky dluhům se Pardubické panství roku 1558 dostalo do rukou věřitelů a na jaře roku 1560 koupil panství král a císař Ferdinand I. pro svého syna arciknížete Maxmiliána. Pardubice se tak staly královským komorním městem.³⁶

Město bylo připojeno ke statkům České komory. Přes ušlechtilý titul se Pardubice netěšily takové míře volnosti, jakou měla svobodná královská města a jejichž obyvatelé byli městským stavem zastoupeným na sněmu. V nejvyšší instanci podléhali měšťané Pardubic úředníkům královské komory, konkrétně zámeckému hejtmanovi. Komorní města také nebyla vyjmuta z pravomoci krajských úřadů (Pardubice spadaly pod úředníky v Chrudimi). Poddanská a komorní města se podle zvyku mohla vykoupit z poddanství a tím být povýšena na svobodná královská města. Pardubice v době do začátku třicetileté války takto neučinily; možná se lidé necítili pod útlakem královské správy, a tudíž nebyla vůle. V pobělohorské době nemohla být o takové možnosti ani řeč.³⁷

Se začátkem 17. století se postupně vyhrocovala náboženská situace. Pražský arcibiskup se snažil dosazovat katolíky do pardubických kostelů a do školy v duchu protireformace, což však narazilo na odpor nemalého počtu novoutrakvistů a stejně smýšlejících zámeckých úředníků, kteří se postavili na odpor kněžstvu a dokázali vydané rozkazy alespoň odložit. Vůlí vrchnosti byl pak roku 1616 obnoven pardubický klášter Minoritů, který byl již mnoho let opuštěný.³⁸

1.2 Třicetiletá válka

Minorité v Pardubicích dlouho nevydrželi; klášter byl znovu opuštěn ve stínu začínající, tři dekády trvající války. Nový Český král, Friedrich Falcký, si Pardubické panství zabral pro své příjmy a v tom mu pomáhal hejtman Břeněk Ježovský z Lub, věrný služebník Zimního krále. V Pardubicích byla od 7. září 1619 posádka o počtu 35 mužů z Čáslavského kraje pod vedením kaprála Jana Nekolského, která zajišťovala stráž ve městě; tři měsíce nato se počet snížil na 26 vojáků. Placení žoldu ovšem spadalo na pardubické měšťany. Mimo to museli Pardubičtí také odevzdávat válečné dávky, které neponechávaly městu prostředky pro jiné výdaje.

³⁶ ŠEBEK, F. *Toulky historií Pardubic 1*, s. 58-59.

³⁷ TICHÝ, Josef. *Pardubice v průběhu dějin: Nástin dějin města Pardubice*. [předmluva a dodatky Jiří Paleček]. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka, 2013. Vlastivědné lístky Pardubicka, č. 1, s. 6-7.

³⁸ SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem, 1. díl*. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1920, s. 92-94.

Po Bitvě na Bílé hoře se na Pardubickém zámku změnilo vedení; sesazen byl dosavadní hejtman Břeněk Ježovský a nahrazen byl Kašparem Cellerem z Rozentalu a na Hrochově Týnci. Do místního kláštera se opět vrátili Minorité a ve městě zůstali ještě dalších více jak sto let. V lednu 1622 byl Kašparem Cellerem „povolán jsa do povinnosti konšelské i primatorské“ Jakub Brunnerus, muž více oddaný císařským zájmům.

Jelikož byly Pardubice považovány za hlavní pevnost východních Čech, nechal sem císař Ferdinand III. poslat saské vojsko z pluku knížete Julia Jindřicha Saskolauenburského, které zde zůstalo do června roku 1622. Vysoké náklady na výživu a žold vojenských důstojníků neslo samo město, kterému došly peníze na vydávání již v prvním roce nové vlády, a tak bylo nuceno půjčit si od kostela sv. Bartoloměje více jak 360 kop grošů míšenských a od kostela sv. Jana Křtitele 344 kop gr. m. Odchodem saského vojska však problémy Pardubických neskončily. Ve městě se následující tři roky střídala vojska z různých zemí; po Sasech zaplavil obec průchod tří tisícového sboru Poláků, po nich vyloupil Zelené předměstí oddíl Chorvatů, pak se zase v listopadu 1622 ocitly ve městě dva praporec Sasů, kteří k důslednému odvádění dávek nutili konšele násilím.³⁹

Po těchto problémech se všelijakými vojsky přišla do Pardubic další nepříjemnost pro místní obyvatele. Dne 5. ledna 1625 byli na zámek svoláni primátor a konšelé, kde se dozvěděli z úst hejtmana Kašpara Cellerera z Rozentalu vůli císařovu: všichni poddaní pardubického panství měli přestoupit ke katolické víře. Pardubičtí evangelíci se z počátku postavili odmítavě k tomuto nařízení a hejtman jim 1. dubna 1625 zastavil jejich živnosti pod pokutou 50 kop gr. m. Vůle zůstat při své víře protestantům dlouho nevydržela; ke konci roku 1626 byly Pardubice převážně katolické. Během následujících let někteří lidé z města utekli právě kvůli protireformaci, jiní zas kvůli chudobě.⁴⁰ Císař Ferdinand II. potvrdil roku 1628 Pardubicím městská privilegia, vztahovalo se to však pouze na měšťany katolického vyznání.⁴¹

Ve 30. letech 17. století byly Pardubice střídavě střeženy posádkami různých císařských pluků, a tak byli místní obyvatelé povinni odvádět kontribuce, jimiž byly Rauchhopovské (1634), Gallasovské a Wildpergerovské (1635). Město navíc vybíralo tzv. „sabatale“, příspěvky na obnovu Labského mostu, který byl zničen povodní roku 1633. Nebylo neobvyklé, že někteří

³⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 1 díl*, s. 95-99.

⁴⁰ Tamtéž, s. 100-102.

⁴¹ TICHÝ, J. *Pardubice v průběhu dějin*, s. 7.

lidé, a dokonce i samotná městská rada museli odprodávat majetek, aby měli v této chudé době alespoň nějaké prostředky pro obživu.⁴²

Dne 7. července 1638 přijel do Pardubic císař Ferdinand III., aby zde přenocoval na cestě z Vídně. Tuto návštěvu využili konšelé ke zlepšení zdejších poměrů a již 2. září téhož roku byly na Pražském hradě Pardubicím potvrzeny všechny staré výsady, ke kterým se přidalo také právo na „jarmark křížový“.⁴³

V květnu roku 1639 se v Pardubicích usadilo přes 60 císařských vojáků, které mělo město problém živit. Hned další měsíc se lidé dozvěděli, že má přijít další vojsko, tentokrát však mnohem větší a nepřátelské. Švédský generál Bannér upustil od obléhání Prahy a mířil směrem k východu Čech. Aby se město mohlo lépe bránit obléhání, nařídil velitel pardubické pevnosti Wardek stržení 89 domů a stodol na Zeleném předměstí, které by jinak mohly sloužit jako krytí pro nepřítele. První vojáci, pod vedením plukovníka Zdeňka hraběte z Hodic, se objevili před Pardubicemi již v sobotu 4. června; usadili se v polích před Zeleným předměstím. Obléhání však netrvalo příliš dlouho, již 17. června se vojsko v čele s Frydrichem ze Zaběltic rozhodlo odejít k Hradci Králové. O rok později byly vyčísleny škody z nepřátelského obléhání; přesněji dluh císaři plynoucí ze zničených a neobydlených domů, který se vyšplhal do částky více jak 80 888 zlatých rýnských.⁴⁴

Další krátké obléhání zažily Pardubice v červnu roku 1643 švédským vojskem pod velením generála Torstenson. Dne 11. června byl Torstenson v Kolíně a během několika dalších dnů jeho jednotky vyplenily Kutnou Horu, Chrudim a Heřmanův Městec. Proti Švédům bylo na cestě několika tisícové císařské vojsko z Dolních Rakous. O této pomoci se však dozvěděl generál Torstenson od zajatého posla, než ale stačil zasáhnout, císařské vojsko se 13. června ukrylo v Pardubicích a do hodiny se v okolí ukázaly švédské předvoje a podnikly útok na hradby, ale díky 14 dělům a vojenské posádce město uniklo zkáze. Švédský velitel tak raději zamířil k Litomyšli, kterou dobyl 15. června.⁴⁵

Během následujícího roku se v Pardubicích vyměnilo několik císařských posádek. Mezitím se městská rada snažila přijít na způsob, jak městu vynahradit alespoň nějaké škody, které utrpělo v uplynulých pěti letech. Konšelé doufali v „ponechání povarného v rukou obce“ a „snížení obtíže“ s místní císařskou posádkou. Dne 27. dubna roku 1644 vydali krajští

⁴² SAKAŘ, J. *Dějiny, 1 díl*, s. 106.

⁴³ Tamtéž, s. 106-107.

⁴⁴ Tamtéž, s. 107-108.

⁴⁵ Tamtéž, s. 110.

hejtmané na prosbu konšelů přehled zjištěných škod od roku 1639 až do léta 1644. Německý překlad „Vidimu“, který se měl doručit císaři, obstaral zámecký písař Baltazar Klos. Jednáním s vrchností pověřili konšelé radního Václava Vltavského a Adama Václava Kouřimského z Vilčina, písaře radního. Oba muži jednali na Přestavlcích s hejtmanem Chrudimského kraje, Hynkem starším Talackou. Adam Václav Kouřimský poté zamířil do Prahy, kde měl pomoci Jiří Joachym Venclovský, „přední písař při ouřadu vinného a pivního tácu v Praze“. Mezitím se v polovině září vydali do Vídně Václav Vltavský a Michal Rosenmiller, písař panský, aby předložili prosbu císaři. Jednání však nedopadlo, a tak se ke konci roku 1644 vydali k císařskému dvoru znovu, tentokrát do Lince. Na příznivou odpověď město dlouho čekalo.⁴⁶

Zatímco se na jaře roku 1645 obracel generál Torstenson k Jihlavě, část jeho vojska pod velením Jošta Sigmunda Trauše z Guttentagu zabrala 8. března hrad Lipnici, a tím způsobila paniku v Polabí. Lidé utíkali z jihu směrem k Pardubicím, kde je však ihned obrala o majetek zdejší císařská posádka u pluků Strassoldova a Walterova. Pardubičtí konšelé v této době čekali na 19. dubna, kdy mělo dojít k obnově konšelského sboru, a tím pádem snad i uvolnění z pozice, kterou během války nebylo lehké zastávat. Zámecký hejtman měl ale plány jiné. V den obnovy nařídil vojákům obsadit radnici, aby ji konšelé nemohli opustit, a kromě čtyř mužů ponechal konšelský sbor ve stejné sestavě i na následující rok.⁴⁷

O několik měsíců později se obyvatelé Pardubic znovu začali obávat přicházejícího švédského vojska. Velitel pardubické posádky, hrabě Strassoldo, začal 8. září přípravu na obléhání zesílením stráže a ozbrojováním samotných měšťanů, kteří se stavěli po boku vojáků na hradby. V neděli 22. října měšťané i venkované strhávali a pálili domy na Zeleném předměstí, jako tomu bylo v roce 1639, tentokrát ale stejný osud postihl i předměstí Bílé; mimo jiné bylo strženo 85 obytných domů, 6 mlýnů a 3 sladovny. Generál Torstenson se svými vojáky o síle 6000 mužů se v okolí Pardubic objevili v podvečer v úterý 24. října a utábořili se u Pardubiček. První útok podnikli v noci hned po svém příchodu. Narazili však na tuhý odpor, a tak se ve středu 25. října ráno pokusili o vstup silným ostřelováním. Během sedmi hodin bylo ve městě poničeno nebo zničeno požárem mnoho domů, mimo jiné i radnice, obecní mlýn a dále 3 pivovary se zásobou obilí, jež se nevyhnuly „zkažení ohněm“, stejně tak i zámek sloužící při obraně města. Naštěstí pro Pardubice ani toto třetí obléhání netrvalo dlouho. Torstenson se přesunul

⁴⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny, 1 díl*, s. 112-113.

⁴⁷ Tamtéž, s. 118.

ke Kunětické hoře, kterou vypálil a dne 27. října rozložilo jeho vojsko tábor u Hradce Králové. Škoda po švédském útoku byla vyčíslena na 300 tisíc rýnských zlatých.⁴⁸

Na Bílém předměstí bylo rychle obnoveno pouze 7 domů; zbylých 55 gruntů zůstalo prozatím pustých. Stejně tak na Zeleném předměstí bylo zničeno 54 domů a jen 2 byly nově postaveny. Město také potřebovalo nutně postavit znovu Valchovní mlýn. Díky spálení mlýnů i jiných obecních majetků vymizel Pardubicím důležitý příjem peněz a také zničené mosty neumožňovaly výběr cla do městské pokladny. Mnoho lidí, kterým lehly domy popelem, se rozuteklo do okolních měst; ti, co zůstali, často žili v chudobě a ve strachu z budoucích možných kontribucí.⁴⁹

V listopadu 1645 přišla do Pardubic nová vojenská posádka a na předměstích začala rozsáhlá stavba nových opevnění. Most před Zelenou bránou chránil mohutný rondel, stejně tak byl chráněn i klášter Minoritů rondelem postaveným na jižní straně místo zbořené brány v tehdejší Karlově ulici. Městský potok naproti kostelu sv. Bartoloměje byl zpevněn na levém břehu. V následujícím roce se opevňovaly cesty na místě dříve (r. 1645) zbořených bran na Bílém předměstí vedoucí z Hradce Králové a Vysokého Mýta, a to cesta Sedlářská v Labské ulici a Mejtská na břehu Chrudimky. Za Sedlářskou bránou byl též postaven rondel. Opevnění bylo také vybudováno na jižní a severní straně Bělobranského náměstí a na místě dnešních Automatických mlýnů.⁵⁰ Materiál se bral ze zbořených domů ale také z městských lesů, které byly kvůli fortifikacím natolik vytěžené, že si na to konšelé stěžovali v dopisu císaři z roku 1646. Svou stížnost na císařskou posádku také adresovali České komoře a hraběti Colloredovi v únoru 1646, situaci to ale nijak nepomohlo. Městská rada se usilovně snažila vyjednat na císaři trvalou slevu vinného a pivního tácu. Na cestu byl vyslán Václav Vltavský s písařem radním, ti měli císaři doručit „poníženou suplikaci“. Cesta měla nečekaný konec. Při návratu z Lince se v Praze stal obětí loupežné vraždy Václav Vltavský; obec pardubická mu jako projev úcty zaplatila pohřeb. Na menší cestu ke generalproviantmistru království do Čáslavi se vydali v říjnu také Šimon Rakovnický a Valentin Budějovský, aby vyjednali ponechání úrody, jinak určené vojákům.⁵¹

Dne 4. listopadu 1647 císař Ferdinand III. konečně vyhověl žádosti o slevě pivního tácu, nikoliv však podle představ konšelů. Vzdal se práva k povarnému, tedy nedoplatků za roky

⁴⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny, 1 díl*, s. 119-121.

⁴⁹ Tamtéž, s. 122-123.

⁵⁰ PALEČEK, Jiří. *Pardubice po rozvratu za třicetileté války: dle "Dějiny Pardubic nad Labem" Josefa Sakař, r. 1923*. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka, 2013. Vlastivědné listky Pardubicka, s. 4-5.

⁵¹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 1 díl*, s. 123-127.

1646 a 1647 a dávek za dalších 6 let. Náhrada činila necelých čtyři a půl tisíce kop gr. m., přičemž škoda, kterou Pardubice utrpěly během války byla stokrát vyšší, a navíc na samotné získání slevy obec dala zhruba 682 zlatých a 19 grošů rýnských.⁵²

1.3 Obnova města po třicetileté válce

Válka skončila uzavřením Vestfálského míru v roce 1648, další jednání o výplatě válečné náhrady Švédsku a o způsobu restituce majetku v říši trvala až do července roku 1650. Tehdy také opustili poslední švédské jednotky České země. Císař Ferdinand III. nařídil patentem, aby 24. července 1650 oslavili všichni obyvatelé konečné uzavření míru. Ve všech farních kostelech se měla sloužit slavnostní mše, měly zvonit kostelní zvony a ve městech střílet hmoždíře. V Pardubicích se bohoslužba konala v kostele sv. Bartoloměje se zatím sotva dostačující katolickou výbavou. O výstřely z děl se postarala zdejší vojenská posádka. Městská rada na oslavu uvolnila prostředky z městské pokladny na pár sudů piva pro měšťany i lid z okolí.⁵³

Veselí snad pomohlo lidem na chvíli zapomenout hrůzy války, zkáza, která se během ní udála, však byla všudypřítomná. I pět let od Torstensonova útoku v roce 1645 zůstávalo uvnitř hradeb ještě 12 neobyvatelných domů, z celkového počtu 110 domů. Obě dvě kdysi lidnatá předměstí (Zelené a Bílé) byla zcela zničena. Před válkou zde stálo celkem 154 usedlostí, v roce 1650 existovaly pouze tři znovu obnovené mlýny a jen jedna nově postavená zemědělská usedlost na Bílém předměstí. Poklesl také počet obyvatel Pardubic; dle odhadu zhruba na polovinu populace existující před třicetiletou válkou, v roce 1651 tedy žilo v Pardubicích pouze kolem 1100 až 1200 obyvatel. Navíc se město topilo v dlužích, které ještě roky nebylo schopno splatit a postrádalo prostředky potřebné na obnovení mnoha veřejných staveb.⁵⁴

Protireformace započatá před začátkem války byla v Pardubicích zcela dokonána, téměř všichni obyvatelé se hlásili ke katolicismu. Židovští úředníci, zvláště pokud drželi cla, byli dle císařského nařízení z úřadu vyloučeni.⁵⁵

Po celém pardubickém panství se začínalo se stavbami nových budov a s opravami těch stávajících. Rybníkářství se snažilo dosáhnout úrovně z dob vlády Pernštejnů, čemuž měla dopomoci i stavba nové lososnice. Panské pivovarnictví se také zlepšovalo, kromě dříve

⁵² SAKAŘ, J. *Dějiny, 1 díl*, s. 129.

⁵³ ŠEBEK, F. *Toulky historií Pardubic 2*, s. 32

⁵⁴ Tamtéž, s. 32-33

⁵⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny, 1 díl*, s. 136-138

výhradního vaření z pšenice se také využíval ječmen. Mimo dašického pivovaru se od roku 1650 vařilo i v zámeckém pivovaru v Pardubicích. Od roku 1663 byla v zámku i panská papírna spolu s novou tříselnou a kuželuznou.⁵⁶

Panské plány na obnovu panství někdy narážely na nelibost pardubických měšťanů. Například plán Jana Crona, člena dvorské vojenské rady, na přestavbu Pardubic na mohutnou pevnost, vzbuzoval obavy Pardubických ze zvýšení susedských povinností; nakonec se plán neuskutečnil, protože se postrádalo požadovaných 7000 zlatých na stavbu. Jindy se panská vůle prosadila jednáním. V roce 1660 prosili konšelé o stvrzení starých privilegií, a tak v zastoupení panovníka jednal s konšely hrabě Aleš Vratislav z Mitrovic, prezident České komory. Do Pardubic přijel 21. dubna a jednal zde s primátorem Janem Klebsatlem z Milhauzu, purkmistrem Jindřichem Skato a jinými radními o ústupcích, které měli Pardubičtí přijmout, aby dosáhli schválení privilegií. Největší oběť plynula z požadavku, aby se měšťané vzdali některých krčem, do kterých posílali své pivo již více jak sto let, ve prospěch zámeckého pivovaru. Další jednání probíhalo 22. července na zámku v Poděbradech, kde hrabě z Mitrovic tvrdě odmítl přání konšelů, aby se trvale slevil úrok z městských domů. Celá věc skončila až 31. prosince 1660, kdy Pardubičtí přistoupili k předběžné smlouvě, ve které odstupují 18 krčem; výměnou za to jim bylo slíbeno potvrzení všech privilegií. Císař Leopold stvrdil privilegia dne 5. ledna 1662 ve Vídni, dodal k nim ale dva články; první ukládal, aby bylo město čisté všech židů a aby nikde nebyli trpěni, druhý článek udával, že stvrzené výsady se vztahují pouze na měšťany katolického vyznání, nekatolíkům se zakazoval pobyt ve městě.⁵⁷

⁵⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny, 1 díl*, s. 138-139

⁵⁷ Tamtéž, s. 140-141

2. Městská rada

Život v každém městě výrazným způsobem ovlivňovala městská rada; reprezentovala, a především vedla celé město. Nejprve je ale nutné představit různé klasifikace měst, protože ne všechna města si byla v rámci svého postavení rovna a to, jaký právní statut město mělo, určovalo, komu městská rada podléhá.

Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku se dělila do několika skupin podle právního postavení. Nejvíce bylo měst poddanských, které podléhaly šlechtě, nejčastěji panskému stavu. Další skupinou byla města královská, která byla podřízená přímo králi a jejich měšťané proto patřili do svobodného městského stavu. V Čechách bylo v raném novověku okolo třiceti královských měst, mezi nimi například Kolín, Kutná Hora nebo Čáslav. Podskupinou královských měst jsou města věnná, jenž byla českými králi darována jejich manželkám, pro které byla zdrojem příjmů a o jejich dozor se staral podkomoří věnných měst. Těmito městy byly například Hradec Králové, Dvůr Králové či Chrudim. Královská komorní města naopak byla v přímém majetku krále a podléhala dozoru královského podkomořího. Právní status města se také mohl změnit; poddanská města mohl koupit král a udělat z nich města komorní, jako byl případ Pardubic po koupi králem a císařem Ferdinandem I. v roce 1560, nebo se naopak mohlo královské město stát městem poddanským tím, že bylo dáno do zástavy a následně prodáno šlechtě.⁵⁸

Ve městech bydleli měšťané, avšak ne všichni obyvatelé města byli za měšťany považováni. Za měšťana byl považován ten člověk, jenž byl plnoprávným obyvatelem města a jemuž bylo uděleno městské právo. Ve městě tedy musel vlastnit dům, obývat jej nebo zde provozovat řemeslo. Užíval výhod daných městskými privilegii, ale zároveň musel brát v potaz právní vztahy ve městě a z toho vyplývající povinnosti a nařízení. Kromě právoplatných měšťanů ve městech žili také další lidé; šlechta vlastníci ve městě dům nebo jiný majetek, námezdní pracovní síla nebo církevní představitelé, kteří spadali pod církevní právo. Všechny tyto skupiny městské právo odlišovalo od usedlých měšťanů.⁵⁹

V čele samosprávy města stála v raném novověku městská rada, jež se skládala obvykle z dvanácti měšťanů, kterým se říkalo radní či konšelé. Tato rada se měla ideálně každý rok obnovovat.⁶⁰ Pražské konšele dosazoval sám král nebo nejvyšší zemští úředníci, v Kutné Hoře

⁵⁸ BŮŽEK, V. *Společnost českých zemí v raném novověku*, s. 121.

⁵⁹ Tamtéž, s. 125.

⁶⁰ Tamtéž, s. 130.

pak dosazoval konšele nejvyšší mincmistr a v ostatních královských městech tuto činnost prováděl královský podkomoří. V poddanských městech sázela konšele sama vrchnost nebo panský úředník. Pardubice, jako komorní město, měly vrchnost v podobě úřadu České komory a sázení prováděl obvykle hejtman panství.⁶¹ Odstupující konšelé měli právo navrhnout své nástupce nebo přímo sebe, přičemž ale rozhodující pravomoc měl ten, kdo konšele dosazoval. Den sázení konšelů byl pro město slavnostní. Zakončen byl společnou hostinou konšelů s tím, kdo je sázel; jemu také za toto dosazení do funkce zaplatili stříbrem, a kromě toho financovali i samotnou hostinu.⁶²

Konšelé se během svého působení v městské radě každé čtyři týdny střídali v úřadu purkmistra, který působil jako představený města a řídil jednání městské rady. Pořadí purkmistrovství bylo stanoveno při obnově rady. První muž, který byl zvolen předešlou radou, se nazýval primátor a působil v této funkci primátora po celý rok.⁶³ Purkmistr jako jediný dostával během svého působení v úřadu zapláceno z městského rozpočtu, protože se předpokládalo, že z důvodu pracovního vytížení se nebude moci věnovat svému řemeslu, které jej živilo. Mimo výše uvedené povinnosti měl purkmistr na starosti vedení průběžné evidence vydání a příjmů, dohled nad ochranou města, otvíráním a střežením brány a celkově organizoval činnost městské rady. Měl také opatrovat městskou pečeť pod přísným postihem v případě její ztráty. Primátor byl považován za nejvýznamnějšího představitele města, protože měl obvykle na starost jeho hospodaření, tedy nejdůležitější oblast. V Pardubicích bylo dvanáct konšelů a jejich zasedání se konalo minimálně dvakrát měsíčně, nejčastěji každý pátek.⁶⁴

Do městské rady se obvykle dostávali majetní měšťané, které navzájem propojovaly velmi úzké vztahy. I když podle tehdejších norem neměli současně působit vedle sebe pokrevní příbuzní, díky sňatkové politice mnoha rodin se často stávalo, že radní byli vzájemně sešvagřeni.⁶⁵ Vznikal tak okruh městského patriciátu, kde se lidé velmi dobře znali, byli příbuzní a do kterého se nedalo jen tak lehce vstoupit. Do Pardubic ve druhé polovině 16. století přicházeli bohatí měšťané z okolních i dalekých měst, pro které byl vstup do této společenské vrstvy snazší v nově formující se městské komunitě než v jejich domovském městě. V předbělohorské době

⁶¹ Detailněji k průběhu obnovy konšelského sboru v Pardubicích viz. 3. kapitola Měšťanské elity.

⁶² WINTER, Z. *Zlatá doba měst českých*, s. 112.

⁶³ BŮŽEK, V. *Společnost českých zemí v raném novověku*, s. 130.

⁶⁴ ŠEBEK, F. *Dějiny Pardubic*, s. 103-104.

⁶⁵ BŮŽEK, V. *Společnost českých zemí v raném novověku*, s. 133.

tvořily nejvlivnější vrstvu rodiny vrchnostenských úředníků a několik rodin cechovních mistrů, z nichž to byli především řezníci, kožešníci a pár soukeníků.⁶⁶

Vládu nad měšťany provozovala městská rada za pomoci rychtáře, který dříve zastupoval zájmy vlastníka města, ale v průběhu raného novověku se dostal pod moc městské rady.⁶⁷ Rychtář byl policejním orgánem města, svou práci vykonával spolu s „rychtářským“ písařem a pacholky nebo biřici. Znakem jeho pravomoci byl palcát, kterému se také říkalo „rychtářské právo“, jenž nosil stále u sebe. Městská rada mohla rychtáře odvolat nebo se sám mohl vzdát úřadu navrácením symbolu svého práva. Měl právo soudit drobné prohřešky jako byly rvačky a malé dluhy, ale dotyčný se mohl s rozsudkem odvolat k městské radě. Rychtář i jeho písař měli právo zatýkat, nikoliv však šlechtice, ti totiž nepodléhali konšelům nýbrž samotnému králi. Neurozený, který se vzepřel rychtáři nebo jej zranil, mohl očekávat přísný trest; tím byla ve středověku ztráta hrdla, v 16. století pak useknutí ruky, ale stávalo se také, že místo fyzického trestu mohl měšťan zaplatit pouze vysokou pokutu. V noci rychtář vyklízel hospody od pijanů a dohlížel na noční klid. Stálý plat měl malý, ale zato měl velké vedlejší příjmy.⁶⁸

Městské samosprávy se také účastnil sbor obecních starších, jehož členové mohli být pozváni nebo sami přijít na některé schůze městské rady, aby zastupovali zájmy městské obce. Z jejich řad se také mohli vybírat budoucí konšelé. Obvyklý počet byl šest nebo dvanáct obecních starších ve sboru, avšak ve velkých královských městech jich mohlo být někdy až několik desítek.

Důležitá byla také městská kancelář a v ní působící písař. Měl být loajální k městské radě a vzdělaný.⁶⁹ Zapisoval výpovědi svědků, které pak při soudním jednání předčítal a také celkově zaznamenával o čem se jednalo. Počet písařů záležel na množství práce v daném městě; v 16. století bylo ve Starém Městě až třicet písařů. Nižší písaři, tzv. *inglossátoři* přepisovali všechna jednání načisto. Přední písař zapisoval smlouvy a chodil s konšely pořizovat poslední vůle, které se pak přepisovaly načisto do knih smluvních a knih kšaftovních. Písař nesměl měnit nic, co už bylo v knize zapsáno, a to pod hrozbou ztráty hrdla. Měl stálý plat a k tomu si nechával platit za každý zápis ve prospěch měšťanů dle stanovené sazby.⁷⁰

⁶⁶ ŠEBEK, F. *Dějiny Pardubic*, s. 144-145.

⁶⁷ BŮŽEK, V. *Společnost českých zemí v raném novověku*, s. 134.

⁶⁸ WINTER, Z. *Zlatá doba měst českých*, s. 118-120.

⁶⁹ BŮŽEK, V. *Společnost českých zemí v raném novověku*, s. 134-135.

⁷⁰ WINTER, Z. *Zlatá doba měst českých*, s. 115-117.

Dům, kde se scházela městská rada, se nazýval německy rathaus neboli radnice. Ve středověku konšelé nestavěli radnice, ale scházeli se v domě některého z nich. Až v 15. století, kdy se v mnoha městech skupoval a rušil dědičný úřad rychtáře, byly radnice v každém městě. Radniční dům se nacházel na náměstí a býval pěkně zdobený, jelikož jeho zevnějšek sloužil reprezentaci města. Na zdech byly umístěny městské erby, znaky řemeslnických cechů a také nápisy vztahující se k významu města nebo k úlohám konšelským. Radnice mívala věž, kde hlásný na cimbál vybíjel hodiny a zvonem volal konšele a obec ke shromáždění. Městská rada zasedala v hlavní světnici, která byla co nejvíce vyzdobena; např. vyobrazením moudrého krále Šalamouna, mravoučnými nápisy a obrazy. Lavice stály po třech stranách stolu nebo do půlkruhu a stůl byl bokem. Na stole byl umístěn kříž, na který se přísahalo a přesýpací hodiny, jež měřily, o kolik, kdo přišel pozdě. Naproti konšelům stál stůl písařů neboli pulpit. Vedle hlavní síně mívala radnice také písařskou kancelář a sklepení, kde bývala v truhlách uchovávána privilegia a majestáty. Jedna z místností na radnici sloužila jako lehké vězení, těžší vězení se pak nacházelo v podzemí nebo přízemí.⁷¹ V Pardubicích byla radnice na rohu Náměstí Viléma z Pernštejna a dnešní Pernštýnské ulice. U zdi budovy byl pranýř a na střeše malá věž s orlojem a zvonem, kterým biřic svolával radní k zasedání. Od roku 1570 byla fasáda domu vyzdobena sgrafitem.⁷²

Konšelský sbor měl na starosti tři okruhy městské samosprávy: policejní správu, finanční správu a soud. V rámci policejní správy vydávali konšelé řády o veřejné bezpečnosti, o mravech, čistotě nebo o trzích a ochraně spotřebitele. Nařízení plynoucí z těchto řádů například určovaly zavírací dobu hospod, pokuty za práci v neděli a ve svátek nebo se snažily předejít vzniku požáru a zorganizovat hasičstvo podle čtvrtí. K prosazování těchto nařízení měli konšelé k ruce rychtáře s biřici, jak již bylo uvedeno.⁷³ U poddanských měst (jakými byly od roku 1560 i Pardubice), bylo často vydávání řádů pod vlivem vrchnosti.

Finanční správa znamenala starat se o hospodaření města a obecní důchody. Peníze plynuly z ročního výtěžku gruntů náležejících obci, z vybírání mýtného, z obecního mlýna či lesa a jiných obecních zdrojů. K některým královským městům mohla náležet vesnice, tudíž i její obyvatelé byli povinni městu platit a robotovat. Dohled nad výdaji obstarávali finanční obecní starší, kterých bylo obyčejně dvanáct a voleni byli na jeden rok. Každoročně se konaly výroční počty, kdy se sešli konšelé i celá obec, aby zkontrolovali pravdivost a spolehlivost provedených

⁷¹ WINTER, Z. *Zlatá doba měst českých*, s. 103-111

⁷² SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem, 2. díl*. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1924, s. 5-8.

⁷³ WINTER, Z. *Zlatá doba měst českých*, s. 118.

zápisů v knize městských počtů. Když bylo vše v pořádku, měšťan mající na starosti určitý důchod byl propuštěn s poděkováním, že se zachoval spravedlivě.⁷⁴

Další věcí, kterou měli konšelé na starost, byl soud. Soudili jak případy občanskoprávní, tak věci trestní, a to podle dvou okruhů městských práv: magdeburského a norimberského. Magdeburské právo se užívalo v severních částech Čech a Moravy, kde nejvyšší autorita pro odvolání představovala města Litoměřice a Olomouc. Norimberské právo platilo na jihu země a též v Praze na Starém Městě, kde se postupně rozvinulo vlastní právo pražské, které se pak uplatňovalo ve většině měst. Města báňská se řídila podle práva v Jihlavě. Po roce 1548 zřídil Ferdinand I. odvolávací soud pro všechna města v Čechách na Pražském hradě.⁷⁵ V roce 1579 vyšla poprvé *Práva městská Království českého* (tzv. Koldínův zákoník) od Pavla Kristiána z Koldína, kancléře Starého Města pražského. V českých městech norimberského právního okruhu platil zákoník od svého vytištění, ale ve městech magdeburského práva až od roku 1610. Na Moravě byl přijat jako pomocný zákoník roku 1680 a jako hlavní městský zákoník až v roce 1697; do té doby platilo na severu právo magdeburské a na jihu právo brněnské (téměř totožné s právem pražským).⁷⁶

⁷⁴ WINTER, Z. *Zlatá doba měst českých*, s. 120.

⁷⁵ Tamtéž, s. 121-123.

⁷⁶ BŮŽEK, V. *Společnost českých zemí v raném novověku*, s. 128.

3. Měšťanské elity

3.1 Dosavadní výzkum v českém prostředí

Rozhodující úlohu v životě města měly měšťanské elity, tedy konšelský sbor spolu s obecními staršími, písaři a rychtářem, ale i duchovní a panští úředníci. V českém prostředí se jejich výzkumem zabývá hned několik historiků a archivářů. O městských radách v Plzni a na Starém Městě pražském psal v 80. letech 20. století Jaroslav Douša⁷⁷, jeho studie jsou prosopografické a mají na svou dobu ojedinělý komparativní charakter.⁷⁸ Před rokem 1989 vzniklo také mnoho regionálních studií⁷⁹ zabývajících se obdobím středověku a raného novověku. V 90. letech a na počátku nového tisíciletí přišly od autorek Věry Smolové, Jaroslavy Mendelové, Petry Slámové a Petry Biškové a též od výše zmíněného Jaroslava Douši, různé studie, které se věnovaly pražským radním a jejich ekonomickým, profesním a vzájemným rodinným vztahům nebo sledovaly typické karierní vzorce. V této době se také postupně začalo prosazovat používání termínu *elita*.⁸⁰

O problematice měšťanských elit raného novověku byl rostoucí zájem, na který zareagoval v roce 2002 Archiv hlavního města Prahy uspořádáním konference s názvem *Pražské městské elity středověku a raného novověku – jejich proměny, zázemí a kulturní profil*. Na této konferenci Jiří Pešek ve svém příspěvku zdůraznil „směřování spíše k funkčním dynamickým než deskriptivně statistickým analýzám“, čímž převážně byly výzkumy předešlých dvou desetiletí. Cílem funkčně dynamické analýzy je mimo jiné určit strukturu sítě vztahů mezi

⁷⁷ DOUŠA, Jaroslav, 1981. Seznamy staroměstských konšelů z let 1547-1650. In: *Pražský sborník historický 14*. Praha: Pražská informační služba, 1981, s. 56-119. ISSN 0555-0238.; TÝŽ, 1982. Městské rady v Plzni a na Starém Městě pražském v letech 1550-1650. In: *Sborník archivních prací 32*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 1982, s. 321-418. ISSN 0036-5246.

⁷⁸ DURČANSKÝ, Marek, 2013. Komparativní přístup ve výzkumu dějin správy českých měst v raném novověku – Dosavadní výzkum a výhledy do nejbližší budoucnosti. In: *Města ve středověku a raném novověku jako badatelské téma posledních dvou desetiletí: stati a rozšířené příspěvky z 30. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve dnech 11. a 12. října v Clam-Gallasově paláci v Praze*. Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 49. Documenta Pragensia, XXXII/2. ISBN 978-80-86852-63-8.

⁷⁹ DVOŘÁK, Miloš, 1982. Městská správa v Českém Brodě a její písemnosti do roku 1623. In: *Sborník archivních prací 32*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 1982, s. 170-224. ISSN 0036-5246.; KAPAVÍKOVÁ, Marie, 1981. Příspěvek k organizaci městské samosprávy v Kutné Hoře v 16. století. In: *Středočeský sborník historický 16*. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 1981, s. 57-76. ISSN 0585-4172.

⁸⁰ FEJTOVÁ, Olga, 2013. Měšťanské elity v období raného novověku jako badatelské téma domácí historiografie v kontextu evropských výzkumů posledních dvou desetiletí. In: *Města ve středověku a raném novověku jako badatelské téma posledních dvou desetiletí: stati a rozšířené příspěvky z 30. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve dnech 11. a 12. října v Clam-Gallasově paláci v Praze*. Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 59-60. Documenta Pragensia, XXXII/2. ISBN 978-80-86852-63-8.

městskou elitou, její propojení s jinými elitními složkami společnosti a pokud možno identifikovat zájmové skupiny uvnitř elit.⁸¹

Po konferenci z roku 2002 se výzkum soustředil na „díličí prosopografické analýzy raně novověkých městských elit.“⁸² Studie Bohumíra Roedla, *Vademecum městské správy v Lounech v letech 1573-1727*⁸³, podává analýzu radních kolegií a také sleduje pohyb osob mezi úředními pozicemi, zachycuje je také u obecních starších a u nižších úřednických postů napojených přímo na městskou radu. Helena Peřinová⁸⁴ se zaměřila na tři významné staroměstské rody, u kterých kontextuálně sleduje typy sociálního chování, do nichž se promítly i různé reakce na náboženské a politické změny dané doby.⁸⁵

Další oblastí výzkumu je například vztah mezi měšťanskými elitami a dalšími elitními uskupeními uvnitř města. Nebo studium utváření identity městských rad jako mocenských elit skrze symbolickou komunikaci v prostoru měst; zájem byl hlavně o rituál obnovení městské rady. Historikové se později věnovali spíše výzkumu 19. a 20. století.⁸⁶

3.2 Pardubické měšťanské elity

V Pardubicích byli nepochybně měšťanskými elitami konšelé. Zde byl od počátku 16. století konšelský sbor tvořen dvanácti členy, alespoň do roku 1745, kdy byl díky novému správnímu řádu snížen počet konšelů na sedm osob; od roku 1754 bylo radních osm. Jejich pravomoc plynula ze zřízení Viléma z Pernštejna z roku 1512, které udávalo, jak se mají konšelé ve svém úřadu chovat i že se mají scházet minimálně jednou za dva týdny a podle potřeby i každý pátek.⁸⁷

Konšelé se v úřadu purkmistra střídali každé čtyři týdny. Ten, který se po konšelské renovaci ujímal úřadu jako první, se nazýval primátor. Zastupoval obec na venek a po celý rok si zachovával určitou míru moci. Pokud primátor zemřel nebo odstoupil před řádnou

⁸¹ FEJTOVÁ, O. *Měšťanské elity v období raného novověku*, s. 61.

⁸² Tamtéž, s. 69.

⁸³ ROEDL, Bohumír. *Vademecum městské správy v Lounech v letech 1573-1727*. Ústí nad Labem: Albis international, 2004. ISBN: 80-86067-99-8.

⁸⁴ PEŘINOVÁ, Helena. *Horní vrstva obyvatel Starého Města pražského na přelomu 16. a 17. století. Portrét rodiny Teuflů z Zeilperka, Nerhofů z Holtrperka a Kirchmajerů z Reichvic*. Praha, 2002. Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Fakulta filozofická.

⁸⁵ FEJTOVÁ, O. *Měšťanské elity v období raného novověku*, s. 69-71.

⁸⁶ Tamtéž, s. 72-73.

⁸⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 14-18.

konšelskou obnovou, byl na jeho post vrchností jmenován „primátor poručený“.⁸⁸ Během mnou zpracovaného období, tj. 34 let, se v pozici primátora vystřídal pouze sedm lidí.

Každý z konšelského sboru se alespoň jednou stal purkmistrem, někdy dokonce i vícekrát, když nestačilo dvanáct výměn do příští obnovy. Purkmistr měl u sebe městskou pečeť a musel být vždy k nalezení buďto na radnici nebo u sebe doma; s pečetí nesměl opustit město. Ostatní konšelé museli v případě opuštění města o své cestě předem informovat purkmistra. Sám purkmistr nemohl o ničem závazném rozhodovat, takto učinit mohla pouze plná rada. Jednání se konalo v češtině; první německý zápis se objevuje v gruntovní knize v roce 1696.⁸⁹

Obnova konšelského sboru se měla teoreticky konat každý rok, ale záleželo na okolnostech. V období, kterému se věnuje tato práce, byla periodicita natahována kvůli probíhající třicetileté válce, například v letech 1645-1647 konšelský sbor zůstal v téměř⁹⁰ stejné podobě. Obnova probíhala v radnici na náměstí, kde se sešli všichni měšťané a dosluhující rada vydala městské počty za období své vlády, pak se přešlo k sázení nových konšelů.⁹¹ Nejprve byli zvoleni tři volenci z původního konšelského sboru, kteří obnovu zorganizovali. Jako první se volil primátor. Ten odstupující uvedl jméno osoby, jež by ho měla nahradit. Poté každý radní z původního sboru navrhl jednu až čtyři osoby na post primátora. Volenci hlasy sečetli a vyhlásili jméno měšťana, který se stane dalším primátorem. Následně každý konšel navrhl jednu až čtyři osoby na svou pozici. Volenci opět hlasy sečetli. Pokud nebyl konšelský sbor v době obnovy úplný, po sečtení hlasů se starší konšelé mezi sebou domluvili a navrhli jména na zbývající volné posty. Starší obecní už volil nový konšelský sbor; volba probíhala podobně jako při výběru konšelů. Rychtář za sebe také navrhl jednu až čtyři osoby a noví konšelé buďto návrh přijali nebo vybrali někoho jiného. Stejný proces byl i u zbylých radních pozic. Volenci nakonec vše oznámili zámeckému hejtmanovi, ten měl právo dosadit na pozici jinou osobu, než která byla zvolena, a to bez souhlasu konšelů.⁹² Hejtman dostal za „obnovení úřadu“ od města dar; konkrétně roku 1644 byl odměněn 30 zlatými rýnskými, v roce 1661 dostal stejnou částku a k tomu obec obdarovala menší částkou i další zámecké úředníky a služebníky.⁹³

V městské radě zastával neméně důležitou pozici radní písař. Před uzavřením smlouvy písař pracoval na zkušenou při městské radě, dokud nebyl radními vybrán na trvalo. Po tuto dobu

⁸⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 18.

⁸⁹ Tamtéž, s. 18-19.

⁹⁰ Roku 1647 střídá Jana Čáslavského v pozici primátora Valentin Budějovský, jelikož Čáslavský zemřel na podzim roku 1646.

⁹¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 14.

⁹² ZVOLENSKÁ, L. *Městská rada Pardubic v letech 1670 – 1700*, s. 22-24.

⁹³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 15.

mu byla placena strava a někdy město také platilo starému zkušenému písaři za jeho ochotu při zaučování nového písaře. Když měl nový písař uzavřenou smlouvu, mohl se do Pardubic nastěhovat na účet města a konečně dostával pravidelný plat; v 17. století to činilo 30 kop grošů míšenských a k tomu bečka soli v šesti kopách.⁹⁴

K elitám také patřili duchovní, protože měli vliv a majetek. Jde především o děkana, který měl velký vliv na veřejné mínění ve městě, jelikož minimálně jednou týdně promlouval k celé obci z kazatelny a lidé k němu chodili na zpověď, také je křtil a pohřbíval. Děkan byl tedy důležitou osobou v životě každého měšťana. Ve sledovaném období let 1636-1669 se na této pozici vystřídal devět mužů: Vilhelm zum Acker (1633-1638), Diviš Ferdinand Měsíček z Veyškova (1638-1640), Jan Stařečovský (1640-1643), Šimon Ludvík Voyzničovský (1644-1653), Jiří Kryštof Hájek (1653-1655), Petr Václav Chlupáček (1655-1658), Jiří Ignác Suchánek (1658-1662), Jakub Vojtěch Zbirovský (1662-1668) a Ondřej (1669-1670).⁹⁵

Další duchovní osobností, ale méně významnou, byl představený kláštera minoritů s titulem kvardian. V letech 1636-1669 vedli klášter čtyři kvardiani: Bernard Chropický (1625-1637), Antonín Rulikovský (1637-1662), Vincenc Fr. Densus (1662-1667) a Daniel Doležal (1667-1673).⁹⁶

Mezi elity nepochybně patřili i úředníci pardubického panství, především jeho hejtman. I když byl zástupcem vrchnosti, v této době obvykle bydlel přímo ve městě a byl tak povinen platit městské dávky. Sňatek s panským úředníkem či jeho příbuznými mohl být pro měšťany velice atraktivní záležitostí. V letech 1636-1669 byli hejtmany pardubického panství tito čtyři lidé: Jan Purkhart Kordule ze Sloupna (1636–1647), Havel Gotthelf z Freudenberku (1647–55), Jan Hogen ze Schwarzpachu a Černodolu (1656–1668) a Zachariáš Kressl z Kvaltenberku (1669 – 1673).⁹⁷

Jádrem a rozhodující složkou městských elit však byl konšelský sbor, jelikož ovlivňoval hospodaření města a každodenní dění ve městě.

⁹⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 55.

⁹⁵ SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*, 3. díl. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1926, s. 69-71.

⁹⁶ Tamtéž, s. 94-95.

⁹⁷ VLASÁKOVÁ, Zuzana. *Mezi normou a každodenní praxí. Správa komorních panství Pardubice, Poděbrady a Kolín v letech 1614 – 1702*. Pardubice: 2022. Disertační práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Ústav historických věd, s. 318.

4. Složení městských rad

Rekonstrukce městské rady Pardubic ukazuje, že správa města byla záležitostí pouhé hrstky lidí, kteří se dokázali na své pozici udržet i mnoho let v radě. Ti nejvlivnější z nich se dostali na post primátora a obklopili se kruhem svých přátel a přívrženců, kteří při nich stáli dlouhá léta a nejspíše se během renovace konšelského sboru navzájem navrhovali na pozice konšelů.

Ve sledovaném období třiceti čtyř let, tedy 1636-1669, se mi podařilo zrekonstruovat úplné složení sboru konšelů celkem v devíti letech, v dalších deseti letech byla rekonstrukce možná alespoň z poloviny, tj. minimálně šest radních včetně primátora.

Během tohoto období se v městské radě vystříдалo dohromady čtyřicet pět radních, z toho sedm mužů se dostalo na pozici primátora. Vzhledem k neúplnosti dochovaných řad konšelů v jednotlivých letech je možné, že nám tu několik jednotlivců chybí. Nejkratší zaznamenané období v radě, tedy jeden rok, se vyskytuje u osmi lidí. Stejný počet osob sloužilo v radě dva roky; dále čtyři lidé byli radními tři roky, pět lidí čtyři roky. Sečtením těchto údajů se dostáváme na číslo pětadvacet, což znamená, že více jak polovina všech radních, konkrétně 55,6 %, působila v radě méně než pět let. Myslím si, že lidé, u kterých je doloženo, že byli radními pět let a déle, lze považovat za osoby, které měly dlouhou dobu velký vliv na dění ve městě. Vůbec nejdéle v konšelském sboru zůstal Jan Skalický; tento pozdější primátor se během let objevil v radě celkem jednadvacetkrát, ve skutečnosti pravděpodobně i vícekrát. Minimálně patnáct let byl radním Václav st. Kutnohorský. Trináctkrát byl součástí konšelského sboru primátor a radní Jan Klebsatle z Milhauzu. Po dobu jedenácti let sloužil Jiří Šapius, tři roky z toho jako primátor. A deset let působily v městské radě tyto čtyři osoby: Petr Fiala, Mikuláš Philopon a primátoři Jan Čáslavský a Pavel Wolf z Krygsfeldu.

Z výzkumu se ukazuje, že v určitých periodách dění ve městě ovládala skupina vlivných lidí. V závěru třicetileté války, od roku 1636 až zhruba do roku 1649, to byla skupina radních, v jejímž čele byl Jan Čáslavský. V letech 1650-1665 vznikl kruh lidí okolo dvou střídajících se primátorů, Pavla Wolfa z Krygsfeldu a Jana Klebsatle z Milhauzu. Na konci sledovaného období, od roku 1666 do roku 1669, se do popředí dostal Jan Skalický a lidé kolem něj. V průběhu třiceti čtyř let se tak vytvořily tři skupiny, které ovládaly městskou správu mnoho let. Je však potřeba dodat, že někteří lidé plynule přecházeli z jedné skupiny do druhé a nebyli tak přímo vázáni na určitou osobu ve vedení rady.

Během let 1636-1669 se na pozici radního písaře vystříдалo šest lidí. Jejich medailonky se nacházejí v závěrech podkapitol daného období, ve kterém nejdéle působili.

Obecní starší se v této práci nevyskytují z důvodu torzovitosti dochovaných zápisů. V Pardubicích bylo v 17. st. vždy šest obecních starších, mně se však podařilo dohledat pouze dvě osoby v letech 1647 a 1655 a jednu osobu v roce 1649. Byli to tito muži: Jan Brandejský (1647), Václav Vltavský (1647), Jan Chole (1649), Jiří Kohout (1655) a Jan Pokorný (1655).

4.1 Období primátora Jana Čáslavského

Po dobu čtrnácti let se pod primátorem Janem Čáslavským (a dalšími třemi primátory)⁹⁸ vystříдалo celkem dvacet radních. Za toto období se jen krátce projeví tito lidé: Jiří Adamův, Martin Čelakovský, Jakub Hanyš, Pavel Horský, Václav Lipenský, Jan Rambousek, Jakub Souček, Václav Vltavský a Jan Vočenášek. Zbývající osoby, spolu s primátorem Janem Čáslavským, tvoří skupinu dvanácti radních, která v letech 1636-1649 ovládala městskou radu: Valentin Budějovský, Petr Fiala, Matěj Gabriel, Jakub Kopecký, Václav st. Kutnohorský, Mikuláš Philopon, Jan Pokorný, Šimon Rakovnický, Jan Skalický⁹⁹, Jan Soffonius a Jiří Šapius.

V této skupině konšelů patřilo nejvíce lidí k cechu řeznickému¹⁰⁰; z celkem jednadvaceti radních bylo šest s povoláním řezníka, tedy více jak čtvrtina. Tři další radní byli soukeníky. Z ostatních povolání jsou to po jednom: kovář, postříhač, švec, mydlář, rybář a sladovník. U zbylých šesti osob se mi nezdařilo vypátrat, čím se živili.

Čáslavský Jan – kovář¹⁰¹

Radním byl v letech 1636-1639 a 1641-1646. V roce 1611 mu postoupila jeho matka Markéta dům čp. 65 na Náměstí Viléma z Pernštejna za 600 kop gr. m., který Jan splatil do roku 1620.¹⁰² Od města Pardubic koupil roku 1644 zpustlý a pobořený dvůr v tehdejší Karlově ulici na Zeleném předměstí za 110 kop gr. m. Měl manželku Dorotu¹⁰³ a jeho synem byl Albrecht

⁹⁸ Jde o Jana Vočenáška, Jiřího Šapiuse a Valentína Budějovského, všichni tři ale patřili do skupiny pod Janem Čáslavským.

⁹⁹ Jelikož Jan Skalický sice figuruje ve všech třech vymezených obdobích, ale hlavním aktérem je až v letech 1666-1669, jeho medailonek se nachází v poslední podkapitole.

¹⁰⁰ Hojně zastoupení nemají řezníci pouze v období primátora Jana Čáslavského, ale po celý časový úsek této práce. Jde totiž o nejčastější povolání radních města Pardubic s počtem deseti řezníků.

¹⁰¹ SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem, 5. díl*. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1935, s. 36.

¹⁰² SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem, 4. díl*. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1930, s. 135.

¹⁰³ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 363A.

Václav Frodle z Tatenic. Roku 1645 Albrecht požádal otce o zprostředkování koupě domu od Mikuláše Philopona.¹⁰⁴ Jan Čáslavský zemřel na podzim roku 1646.¹⁰⁵

Jan Čáslavský se poprvé stal primátorem v roce 1636, a mimo krátkou přestávku jím byl až do své smrti roku 1646. Absenci Jana Čáslavského na pozici primátora v letech 1639 a 1640 by šlo odůvodnit tím, co se stalo na konci první fáze jeho primátorství. Dne 20. října 1638 město postoupilo Čáslavskému spodní val pod Zelenou bránou od mostu až ke klášteru za roční plat 15 grošů míšenských k dědičnému užívání. Problém byl v tom, že zápis o tomto převodu nechal Čáslavský vložit do knih bez vědomí většiny spoluradních a obecních starších. Nový primátor, Jan Vočenášek, nařídil 12. ledna 1639, aby byl zápis „*cassirován*“.¹⁰⁶ Takovéto obejití svých spoluradních pro osobní prospěch mohlo vyvolat silnou nelibost a Čáslavskému snížit šance na znovuzvolení. Je ovšem také možné, že si Čáslavský chtěl odpočinout od vykonávání funkce primátora, ale přesto zůstat v konšelském sboru, jak tomu bylo v roce 1639 a předpokládám, že i v roce 1640, ač jsem jeho purkmistrovství nezaznamenala v archiváliích. Vzhledem k události z roku 1638, která přinejmenším vypovídá o jeho ambici, se spíše přikláním k první teorii.

Poté, co zemřel Jan Čáslavský, se krátce na postu primátora objevili dva muži. Po Valentinu Budějovském, který zemřel během vykonávání své funkce jako primátor, se správy ujal dne 23. října 1647 Jiří Šapius jako primátor poručený. V roce 1648 byl již primátorem řádným a na této pozici zůstal do konce listopadu roku 1649.¹⁰⁷ Jeho další osud není známý, jelikož se ale dále nevyskytuje v záznamech použitých při rekonstrukci konšelského sboru a jeho politické působení v městské radě trvalo již bezmála čtrnáct let, je možné, že buďto odešel do politického důchodu anebo odešel nadobro ze světa.

Budějovský Valentin – postřiháč¹⁰⁸

Radním byl v letech 1637-1638, 1640, 1642 a 1647. Spolu se svou manželkou Kateřinou bydlel v letech 1630-1647 v domě čp. 3, tzv. Šišatkovském, na Náměstí Viléma z Pernštejna. V domě již dříve sídlili Valentinova sestra Marie (1623-1630), jeho otec Krišpín (1617-1623) a jeho děd Jan Budějovský (1578-1614), písař radní a pozdější primátor.¹⁰⁹ I Valentin Budějovský se stal

¹⁰⁴ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 784.

¹⁰⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 38.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 37-38.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 39.

¹⁰⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 57.

¹⁰⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 111.

roku 1647 primátorem.¹¹⁰ V této funkci byl od ledna do října 1647, jenže ještě téhož roku zemřel na nemoc a bez závěti. Kateřina, jeho žena, byla dcerou novoutrakvistického kněze Jonáše Nucelly, ale během protireformace ona i Valentin přestoupili ke katolické konfesi.¹¹¹

Fiala Petr – švec¹¹²

Radním byl v letech 1638, 1641-1642 a 1644-1650. Petr Fiala vlastnil dům čp. 39 v Pernštýnské ulici během let 1620-1639; dům, který byl o pouhých 6 let později vypálen díky švédskému ostřelování v roce 1645.¹¹³ Oženil se s Dorotou, vdovou po Šimonu Rakovnickém, a měl tak spolu s ní dům čp. 72 na Zelenobranské ulici v letech 1644-1651.¹¹⁴ Ještě dříve, mezi lety 1641-1644, žili v domě „velice pustém a pobořeném za 240 kop“ v dnešní ulici Svaté Anežky České, čp. 32,¹¹⁵ zakoupeném od Jiřího Kule.¹¹⁶

Gabriel Matěj – řezník¹¹⁷

Radním byl v letech 1644-1647 a 1649-1651. Matěj Gabriel v roce 1636 koupil od Jana Skalického dům na dnešním Zeleném předměstí za 100 kop gr. m.¹¹⁸ Spolu se ženou Ludmilou zakoupili roku 1647 dům Svatošovský, čp. 91, za 350 kop gr. m. se srážkou 100 kop gr. m. kvůli zpusťlosti gruntu, jenž byl dříve toho roku „od soldatů zrujnovaný“. Tento grunt měl Matěj v držení do roku 1658, kdy se majitelem stává Tobiáš Syxt Půhonný se ženou, taktéž Ludmilou;¹¹⁹ možná právě vdovou po Matěji Gabrieli.

Kopecký Jakub – řezník¹²⁰

Radním byl v letech 1636-1639 a 1641. Měl syna Jana, který byl roku 1637 přijat do řeznického cechu za mistra.¹²¹ Svě řemeslo Jakub vykonával v letech 1600-1637 v domě čp. 63¹²² na Náměstí Viléma z Pernštejna, který získal po svém bratrovi Adamovi, a který roku 1637 koupil Jakubův syn, jenž v něm setrval do roku 1647.¹²³ Jakub také vlastnil dva ze tří gruntů,

¹¹⁰ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha č. 8, s. 12A.

¹¹¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 38.

¹¹² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 178.

¹¹³ Tamtéž, s. 178.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 152.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 200.

¹¹⁶ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 345A.

¹¹⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 109.

¹¹⁸ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 293B.

¹¹⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 165.

¹²⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 107.

¹²¹ Tamtéž, s. 107.

¹²² Tamtéž, s. 109.

¹²³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 133.

kteří později tvořily dům čp. 76, „Veselku“. První grunt zakoupil roku 1638, ale jen o rok později se z něho stalo spáleniště. Druhý grunt Jakub roku 1640 již jako spáleniště zakoupil za 20 kop gr. m. Oba grunty získal roku 1651 Jan Kopecký¹²⁴ a držel je do své smrti v letech 1668/1669. Po Janovi zůstali synové Václav a Pavel, vnukové Jakuba Kopeckého.¹²⁵

Kutnohorský Václav starší – řezník¹²⁶

Radním byl v letech 1645-1647, 1649-1653, 1655, 1657-1658 a 1661-1664. Od roku 1638 vlastnil s manželkou Mandalenou tzv. Dům Špalkovský, čp. 55, na Náměstí Viléma z Pernštejna, koupený za sumu 532 kop gr. m. od obce pardubické se srážkou 109 kop gr. m. za zpustlost,¹²⁷ který byl ale roku 1645 spálen. Již jako vdova zde Mandalena hospodařila až do roku 1678. Měl syna Václava.¹²⁸

Philopon Mikuláš – řezník¹²⁹

Radním byl v letech 1636, 1638-1640, 1644-1648 a 1651. V letech 1617-1641 vlastnil Mikuláš grunt (v 19. st. rozdvojený na čp. 66 a 150) na Třídě míru, roku 1639 spálený.¹³⁰ Se svou první ženou, Salomenou, měl dům čp. 80 na Náměstí Viléma z Pernštejna, zakoupený roku 1645 za 626 kop gr. m. se srážkou 22 kop gr. m. za zpustlost. Po Mikulášově smrti dům vlastnila jeho druhá žena, Alžběta a její nový manžel, Václav Strnad.¹³¹ Své řeznické řemeslo vykonával Mikuláš Philopon v letech 1630-1645 v domě čp. 21 v ulici Zámecká.¹³²

Pokorný Jan

Radním byl v letech 1646-1649, 1656, 1659-1660 a 1662. Po svých rodičích, Janu Janečkovi a Alžbětě, zdědil někdy mezi lety 1638-1664 dům čp. 8 v Pernštejnské ulici. Dům poté držela Janova vdova, Dorota, do roku 1667.¹³³ Jan s Dorotou také zakoupili roku 1649 spáleniště s čp. 97 na třídě Míru za 10 kop gr. m. a založili zde nový dům, v jejichž vlastnictví byl do roku

¹²⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 258.

¹²⁵ SOKA Pardubice, AM Pardubice, *Knihy trhov. č. 57*, s. 458A.

¹²⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 109.

¹²⁷ SOKA Pardubice, AM Pardubice, *Knihy trhov. č. 57*, s. 318A.

¹²⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 125.

¹²⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 109.

¹³⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 250.

¹³¹ Tamtéž, s. 143.

¹³² SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 109.

¹³³ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 167-168.

1667. Dalšími majiteli byli Kašpar Ladislav Cerekvický (mladší) a jeho žena, Magdalena roz. Pokorná.¹³⁴

Rakovnický Šimon – řezník¹³⁵

Radním byl v letech 1638, 1642 a 1646-1649. Šimon a jeho žena Anna vlastnili v letech 1651-1664 dvorec na třídě Míru, jenž byl dříve v roce 1639 vypálen.¹³⁶ Po smrti Šimona Rakovnického roku 1664¹³⁷ se dvorec ujmul stejnojmenný syn Šimon a vlastnil jej až do roku 1676.¹³⁸

Soffonius Jan – soukeník¹³⁹

Radním byl v letech 1637, 1640-1641 a 1644-1646. Svou živnost vykonával v domě čp. 16 v Pernštejnské ulici v letech 1618-1647.¹⁴⁰ Se svojí ženou Lidmilou vlastnil od roku 1630 dům čp. 57 v ulici Na Ležánkách; v roce 1645 byl však grunt zbořen.¹⁴¹ V roce 1639 žádal město o náhradu škody způsobené v roce 1634, kdy mu bylo zabaveno dříví v hodnotě 80 kop gr. m. míšenských, za účelem použití dřeva při budování fortifikace; zaplacení škody měl již dříve přislíbeno.¹⁴² Jan Soffonius byl v červenci roku 1647 již po smrti.¹⁴³

Šapius Jiří – rybář¹⁴⁴

Radním byl v letech 1636-1638, 1640-1641, 1643-1646 a 1648-1649. Do Pardubic přišel jako rektor školy, brzy si vzal za ženu Annu a postupně zvětšoval svůj majetek. Během třicetileté války byl výběřčím pivního a vinného tácu. Roku 1636 koupil pole za 48 kop gr. m. a v roce 1641 také „stavení, stodolu, dvě ohrady a sádku pro ryby zemnatou s třemi haltýři roubenými.“ O rok později zakoupil dům čp. 10 na Náměstí Viléma z Pernštejna za 325 zlatých rýnských,¹⁴⁵ od Johanny Polyxeny Gerstorfové, rozené Mitrovské z Nemyše.¹⁴⁶

¹³⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 266.

¹³⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 109.

¹³⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 244.

¹³⁷ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 503B.

¹³⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 244.

¹³⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 134.

¹⁴⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 175.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 389.

¹⁴² SOkA Pardubice, AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 1, i. č. 723.

¹⁴³ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 379A.

¹⁴⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 119.

¹⁴⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 39.

¹⁴⁶ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 367A.

Cerekvický Kašpar Ladislav – písař¹⁴⁷

Písařem byl v roce 1641. Se svou manželkou Dorotou vlastnil Kašpar od roku 1638 grunt na Zeleném předměstí, roku 1639 spálený. Později přešel na jeho dceru Lidmilu, manželku¹⁴⁸ Jana Klebsatle, která grunt v letech 1667-1677 držela společně se svými bratry Kašparem Ladislavem a Václavem.¹⁴⁹ V roce 1641 koupil od Barbory Lychovské dům čp. 4 na Náměstí Viléma z Pernštejna, tři role pole, neohrazenou zahrádku a haltýř u šatlavy, vše za sumu 800 kop gr. m.¹⁵⁰ Zemřel někdy v roce 1664, či na začátku roku 1665.¹⁵¹ Jeho stejnojmenný syn měl za manželku Magdalenu, dceru Jana a Doroty Pokorných, se kterou měl od roku 1667 dům čp. 97 na Zeleném předměstí,¹⁵² a také dům čp. 8 v Pernštejnské ulici.¹⁵³ Zemřel někdy před rokem 1676.¹⁵⁴

Kočík Tobiáš – písař¹⁵⁵

Radním byl v roce 1642. Jako písař radní pracoval již v květnu roku 1629. Během svého života, s manželkou Zuzanou, bohatl skupováním polí, a také byl roku 1636 obviněn městkou radou z přijmutí úplatku za zapsání koupě židovského domu do městských gruntovních knih navzdory obecnému zvyku. Později odešel z pozice písaře a stal se konšelem.¹⁵⁶ V roce 1635 koupil Tobiáš se svou ženou od města Pardubic grunt čp. 37 na Pernštýnské ulici za 550 kop gr. m. a drželi jej do roku 1642, kdy jej prodali Samueli a Anežce Smutným za stejnou částku.¹⁵⁷ Roku 1641 koupil spáleniště na dnešní Třídě míru.¹⁵⁸

Kouřimský z Vilčina Adam Václav – písař¹⁵⁹

Písařem byl v letech 1638, 1640, 1642, 1648 a 1650. Na podzim roku 1641 si vzal Alžbětu, vdovu po Janu Staňkovi, a tím získal i dům této rodiny za 550 kop gr. m.¹⁶⁰ Tento dům, čp. 40,

¹⁴⁷ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 346A

¹⁴⁸ Nejspíše druhá žena Jana Klebsatle z Milhauzu, jeho první byla Marie, dcera Tomáše Klatovského, také písaře

¹⁴⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 254

¹⁵⁰ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 346A

¹⁵¹ Tamtéž, s. 509B

¹⁵² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 266

¹⁵³ Tamtéž, s. 167-168

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 266

¹⁵⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 60.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 60.

¹⁵⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 177.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 251.

¹⁵⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 60.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 60.

na Pernštýnské ulici, byl roku 1645 spálen. Grunt však měl Adam v držení až do roku 1666.¹⁶¹ Na vlastní žádost byl dne 15. ledna 1642 přijat „pod ochranu a právo městské jemu dáno“.¹⁶²

Složení městské rady v letech 1636-1647 přehledně viz. Tabulka 1 v příloze.

4.2 Období střídání primátorů Pavla Wolfa z Krygsfeldu a Jana Klebsatle z Milhauzu

Zhruba patnáct let se ve vedení městské rady střídali dva primátoři, Pavel Wolf z Krygsfeldu a Jan Klebsatle z Milhauzu. V době, kdy byl jeden z nich primátor, byl ten druhý většinou členem jeho konšelského sboru. Včetně nich se dohromady vyskytuje pětadvacet radních, z toho jich sedm bylo v radě už během období Jana Čáslavského. V tomto období se krátce v konšelském sboru objevili tyto lidé: Jan Brandejský, Tobiáš Čáslavský, Petr Fiala, Matěj Gabriel, Jan Hambanik, Jakub Hilarius, Václav Ježek, Baltazar Klos, Václav Král, Jan Květoň, Mikuláš Philopon, Jan Pokorný, Jan Rambousek, Matěj Rábský, Melichar Smetana, Jan Šelakovský, Jan Tejnek a Václav Tříška. Nejvlivnějších bylo v letech 1650-1665 zbylých sedm¹⁶³ osob: Pavel Wolf z Krygsfeldu, Jan Klebsatle z Milhauzu, Jan Chole, Václav Kule, Václav st. Kutnohorský, Jan Skalický a Jindřich Skato.

Z pětadvaceti radních se jich sedm věnovalo řemeslu řeznickému, tedy opět více jak čtvrtina. Dalších devět lidí mělo různá povolání: švec, kožišník, zedník, písař, kupec, uzdař, chirurg, mydlář a perníkář. U ostatních devíti osob není jejich profese uvedena.

V prosinci 1649 se primátorem stal Pavel Wolf z Krygsfeldu, bývalý panský úředník.¹⁶⁴ Je zajímavé, že se na pozici primátora dostal bez předchozího dlouhodobého působení v městské radě. Z archivních pramenů není známé, zda působil v radě již za Jiřího Šapiuse, je však jisté, že radním nebyl v letech 1644-1647, jelikož se jeho jméno nenachází v městských počtech z tohoto období. Jeho předchozí kariéra císařského vojáka a panského úředníka a nezanedbatelná finanční základna mu nejspíše umožnily získat potřebný vliv pro jeho zvolení primátorem. Po třech letech ho na dva roky vystřídal Jan Klebsatle z Milhauzu. V roce 1655 nastoupil Pavel Wolf opět jako primátor a na této pozici zůstal do roku 1660, posléze setrval v konšelském sboru jako řadový radní pod Janem Klebsatlem ještě v letech 1660 a 1662, pravděpodobně i v roce 1661. Tento „ústup do ústraní“ byl způsobený především dlouhotrvající

¹⁶¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 179.

¹⁶² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 60.

¹⁶³ U Václava st. Kutnohorského, který byl označený za vlivného radního již v předešlém období, není znovu uveden jeho medailonek. Stejně tak u Jana Skalického, jemuž se věnuji v poslední podkapitole.

¹⁶⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 39.

nemocí, i když ještě v roce 1664 byl na seznamu navrhovaných konšelů jako primátor.¹⁶⁵ Zemřel 16. května 1665 a byl pohřben v pardubickém kostelu Zvěstování Panny Marie.¹⁶⁶

Jan Klebsatle z Milhauzu se poprvé stal primátorem v letech 1653-1654. Stejně jako Pavel Wolf z Krygsfeldu byl i on erbovním měšťanem. Jako řeznický mistr patřil taktéž do bohatší vrstvy obyvatel, a navíc mu jeho dvě manželství s dcerami radních písařů mohla dopomoci k místu v konšelském sboru a pozici primátora, nebo přinejmenším vytvořila lepší konexe. Přesto se mi zdá, že oproti Pavlu Wolfovi hrál Jan Klebsatle druhé housle ve správě města. Kdyby Pavel Wolf z Krygsfeldu netrpěl v 60. letech těžkou nemocí, která mu nedovolila zůstat na vrcholu a která později ukončila jeho život, možná by se Jan Klebsatle ani tolikrát nestal primátorem. V roce, kdy Pavel Wolf zemřel, se také naposledy stal Jan Klebsatle řádným primátorem, jen v lednu roku 1669 se na chvíli stal primátorem poručeným. A možná jako u již uvedeného Jiřího Šapiuse, se i u Jana Klebsatle dá vysvětlit stagnace jeho politického růstu vysokým věkem, vždyť pardubským sousedem byl již od roku 1616.¹⁶⁷ V čele konšelského sboru jej vystřídala o trochu mladší krev.

Wolf z Krygsfeldu Pavel

Radním byl v letech 1650-1652, 1655-1660 a 1662. Narodil se kolem roku 1605 na Novém městě Pražském. Byl katolíkem a jako voják sloužil pod Jindřichem Juliem, knížetem Sasko-Lauenburským. Po bitvě na Bílé hoře se jezdecké oddíly knížete usadily v Pardubicích, kde zůstaly do roku 1622. Pavel Wolf byl nejspíš ubytován v jednom z městských domů.¹⁶⁸ V roce 1622 si vzal Annu, vdovu po Matěji Cyprianovi Hlineckém, která mu kšaftem zanechala dům čp. 14 na Náměstí Viléma z Pernštejna.¹⁶⁹ Jejich manželství bylo krátké, po první manželce zůstal Pavlu Wolfovi kromě značného dědictví i syn Matěj Felix. Další svatba se konala již v roce 1624 s Markétou Roubalkou, vdovou po Janu Tomanovi a Martinu Vodičkovi, a tím také získal Vlčkovský dvůr na dnešním Smetanově náměstí, ceněný na 820 kop gr. m.,¹⁷⁰ a který byl roku 1639 vypálen a na jeho větší části byla zřízena veřejná cesta, zbytek zůstal zahrádkou.¹⁷¹ Druhé manželství skončilo smrtí Markéty v roce 1644 a i přes dvacet let soužití

¹⁶⁵ ŽANDOVÁ, Elvíra. Dům výsadní v Pardubicích na Pernštýnském náměstí a jeho majitelé v letech 1530-1665. *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*. Roč. 2 (1985), č. 3, s. 7.

¹⁶⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 40.

¹⁶⁸ ŽANDOVÁ, E. *Dům výsadní v Pardubicích*, s. 5.

¹⁶⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

¹⁷⁰ ŽANDOVÁ, E. *Dům výsadní v Pardubicích*, s. 5.

¹⁷¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 299.

zůstalo bezdětné. Ještě ten samý rok se oženil s Marií Annou z Loo a 28.2. 1645 se jim narodil syn Albín František. Později měli ještě dalšího syna, Jana Jiřího.¹⁷²

V letech 1625-1627 sloužil pod regimenty hraběte Trčky, pro kterého naverboval přes 60 „*knechtů*“. Ve 30. letech se již plně věnoval svému životu v Pardubicích, kde musel splácet odkazy Matěje Cipriána Hlineckého a manželky Anny, které dohromady tvořily sumu asi 565 kop gr. m. V roce 1645 mu při švédském ostřelování vyhořel dům i dvůr na Vystrkově. Také ve svém domě musel ubytovat císařské důstojníky a aby je měl čím živit, prodal některé své věci z inventáře domu. Po válce znovu postavil a zvětšil svůj dům ve městě, i díky slušnému věnu své třetí manželky.¹⁷³

Velký problém měl Pavel Wolf se svým prvorozeným synem Matějem Felixem. Ve své závěti si stěžoval, že všichni v Poděbradech vědí, jak se jeho syn chová ke svému otci. Když táhlo švédské vojsko k Praze na pomoc Königsmarckovi přes Poděbrady, Pavel Wolf i s manželkou Marií Annou byl právě u svého syna, který v Poděbradech pobýval. Pavel Wolf byl v této době nemocný, ale Matěj Felix se o svého otce nestaral a dokonce vyhrožoval, že se nechá naverbovat k nepříteli. Spory se vystupňovaly, když se Matěj Felix oženil bez otcova vědomí a souhlasu. Pavel Wolf poukazoval na to, že již v této době mohl svého syna vydědit. Po písemných prosbách magistrátu města Poděbrady a samotného Matěje Felixe, mu otec zakoupil v roce 1653 dům čp. 37 v dnešní Pernštýnské ulici v hodnotě 550 kop gr. m. a hotově zaplatil 99 kop 30 gr. m. s tím, že zbytek doplatí Matěj Felix. Vzájemné spory vyvrcholily v roce 1661, kdy Pavel Wolf sepsal závěť týkající se pouze jeho prvorozeného syna, ve které ho zbavuje všech dědických práv. Pro větší vážnost chtěl ke kšaftu připojit podpisy Jakuba Hilaria a Václava Ježka, v dodatku však uvedl, že pánové byli časově zaneprázdněni a jejich podpisy tak chybí. O dva roky později, na přímlovu svých přátel, poupravil tento kšaft a Matěji Felixovi přiznal další majetek.¹⁷⁴

Pavel Wolf z Krygsfeldu zemřel dne 16. května 1665; pohřben je v kostele Zvěstování Panny Marie v Pardubicích.¹⁷⁵

Kriegsfeldové byli měšťanskou erbovní rodinou z Prahy. Jejich dochovanou pečeť z roku 1665 popisuje PhDr. František Šebek takto: „Na štítě dva lvi obráceni k sobě. (...) V klenotu nad přilbicí je uprostřed jezdec na koni s tasenou šavlí, kolem něho kruh z perlovce. Po stranách

¹⁷² ŽANDOVÁ, E. *Dům výsadní v Pardubicích*, s. 5-6.

¹⁷³ Tamtéž, s. 6-7.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 7-9.

¹⁷⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

po jednom praporci. Na pravé straně ve znamení na praporci vodorovně pruh (břevno), na praporci na levé straně kotva. Na pečetním prstenu jsou po stranách přilbice iniciály PW/KR, což značí Pavel Wolf z Kriegsfeldu.¹⁷⁶

Klebsatle z Milhauzu Jan – řezník¹⁷⁷

Radním byl v letech 1653-1654, 1657-1663, 1665-1667 a 1669. Přiženil se do rodiny Tomáše Klatovského, písaře sirotčího, když si vzal jeho dceru Marii.¹⁷⁸ V letech 1651-1671 vlastnil dům čp. 77 na Náměstí Viléma z Pernštejna, který byl po jeho sestře Anně Vostřešanské, vdově po Janu Vorlovi; Jan Klebsatle však musel zaplatit Vorlův dluh do JMC. důchodu, jenž činil 706 kop gr. m.¹⁷⁹ Jeho druhou manželkou byla Lidmila, dcera Kašpara Ladislava Cerekvického, písaře.¹⁸⁰ Měl dva syny, Bartoloměje a Jana, kterým přenechal svůj majetek.¹⁸¹ Syn Jan se oženil někdy kolem roku 1665 s Lidmilou, vdovou po Jakubovi Arnoštovi Ježkovi, purkrabím panství Pardubice, která mu také postoupila mlýn na tehdejším Malém předměstí.¹⁸² Zemřel v roce 1687 jako jeden z řeznických cechmistrů.¹⁸³

Chole Jan – kožišník¹⁸⁴

Radním byl v letech 1653, 1656-1660, 1662 a 1664-1665. Od roku 1634 bydlel se svou manželkou Dorotou v domě čp. 85 v Bartolomějské ulici.¹⁸⁵ Po jeho smrti se do domu k Janově dceři Kateřině přiženil jirchář Martin Stamicz, rodák ze slovinského Mariboru, který získal tchánův grunt a žil v něm do roku 1678. Kateřina však zemřela krátce po svatbě.¹⁸⁶

Kule Václav – kupec¹⁸⁷

Radním byl v letech 1659-1660, 1662-1663, 1665 a 1667. Jeho otcem byl Jan Kule, roku 1644 byl Václav již sirotkem. Václavův strýc se jmenoval Jiří Kule.¹⁸⁸ Václav se oženil s Martou, vdovou po Pavlu Peytrovi Losynskémému a dříve vdovou také po Janu Rederovi a tak,

¹⁷⁶ ŠEBEK, František. Znak Wolfů z Kriegsfeldu. *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*. Roč. 3 (1986), č. 1-3, s. 4-5.

¹⁷⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 110.

¹⁷⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

¹⁷⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 139.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 254.

¹⁸¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

¹⁸² SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 511A.

¹⁸³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 107.

¹⁸⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 160.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 160.

¹⁸⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 24.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 45.

¹⁸⁸ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 345A.

jako v pořadí už třetí manžel, získal roku 1646 dům čp. 7 v Pernštýnské ulici. Po Václavově smrti držela dům manželka do roku 1692 a poté jeho syn, Jan Kule, v letech 1692-1701.¹⁸⁹ Měl také dceru Kateřinu, která dne 24. září 1688 dostala povolení k sirotčímu sňatku s Františkem Fidlerem od městské rady Pardubic.¹⁹⁰ Václav Kule si navíc osvojil Davida Michala Redera, syna po Janu Rederovi, kterého vychovával a učil řemeslu kupeckému.¹⁹¹

Skato Jindřich – chirurg¹⁹²

Radním byl v letech 1651-1652 a 1655-1660. Roku 1648 se přizemnil k Lidmile, vdově po Mikuláši Hrubém, a splatil dům čp. 2 v Pernštýnské ulici v hodnotě 450 kop gr. m. Dům byl dříve roku 1645 poškozen ohněm, ale Jindřich jej po převzetí nechal opravit.¹⁹³ Také v roce 1650 zakoupil grunt (od roku 1639 spáleniště) na Třídě míru za 51 kop gr. m.¹⁹⁴ Zemřel v roce 1661. Lidmila se poté vdala za Václava Turečka, chirurga z Vysokého Mýta, který slíbil vyplatit dům (čp. 2) ve 450 kopách a opatrovat sirotky Jana a Petra jako své vlastní pod hrozbou ztráty gruntu.¹⁹⁵

Klos Baltazar – písař¹⁹⁶

Radním byl v letech 1655 a 1658-1660. Nejdříve s Lidmilou, první ženou, poté s Annou, ženou druhou, držel Baltazar v letech 1647-1663 grunt čp. 64 na Náměstí Viléma z Pernštejna za 500 kop gr. m.¹⁹⁷ Krátce pracoval jako písař, kvůli dlouhodobé nemoci se však místa vzdal a vstoupil mezi konšele. Dne 13. září 1661 odkázal kšaftem své statky v Pardubicích a k tomu i zděděný majetek v Olomouci, odkud pocházel, svým dětem z obou manželství.¹⁹⁸

Složení městské rady v letech 1648-1665 přehledně viz. Tabulka 2 v příloze.

4.3 Počátek období primátora Jana Skalického

Technicky vzato období primátora Jana Skalického začalo již v roce 1664, ale až od roku 1666 byl na své pozici mnoho let v řadě. Jelikož jde o poslední čtyři roky v časovém vymezení této

¹⁸⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. s. 167.

¹⁹⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 199.

¹⁹¹ SOKA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhov. č. 57, s. 491B.

¹⁹² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 136.

¹⁹³ Tamtéž, s. 136.

¹⁹⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 269.

¹⁹⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 136.

¹⁹⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 1 díl, s. 112.

¹⁹⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 135.

¹⁹⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 60.

práce, je počet radních pod primátorem Janem Skalickým o poznání nižší, než v předchozích podkapitolách. Během závěrečných let se v konšelském sboru objevilo deset osob, z toho jen tři nebyly ve sboru v předešlém období. Pro to, abych zjistila, kdo se nejdéle držel při primátoru Čáslavském, si musím na pomoc vzít bakalářskou práci od studentky Filozofické fakulty Univerzity Pardubice Lucie Zvolenské, *Městská rada Pardubic v letech 1670 – 1700*, z roku 2017, která časově navazuje na konec mé práce. Jedná se o muže již uvedené v předchozí podkapitole: Jan Klebsatle z Milhauzu a Václav Kule. Mnoho dalších let působili v radě i všichni ostatní jmenovaní konšelé z let 1666-1669, tedy: Tobiáš Čáslavský, Václav Ježek, Václav ml. Kutnohorský, Matěj Rábský, Jan Řehoř Souček, Jan Tejnek a Tomáš Ždánský.

V posledních letech této práce v městské radě opět dominovali řezníci; čtyři z deseti radních se věnovali tomuto řemeslu. Dalšími řemesly jsou: zedník, kupec, uzdař a sladovník. U dvou radních nebylo možno zjistit jejich zaměstnání.

Skalický Jan – řezník¹⁹⁹

Radním byl v letech 1640, 1642, 1644-1648, 1651, 1655, 1657-1660 a 1662-1669. Za mistra řeznického byl přijat v dubnu roku 1661.²⁰⁰ V letech 1644-1684 vlastnil dům čp. 2 na Náměstí Viléma z Pernštejna.²⁰¹ Jeho žena Rozina, vnučka Tomáše Krchlebského, získala roku 1636 odkazem dědovým dům čp. 39 v ulici Pernštejská. Tento dům téhož roku převedla darem svému muži Janovi, který jej držel až do roku 1653. Dalším majitelem se stal Samuel Hok, mydlář z Chrudimi, se ženou Marií, dcerou Jana Skalického.²⁰²

I když se Jan Skalický stal poprvé primátorem v roce 1664, v konšelském sboru nebyl žádným nováčkem. Dle dostupných záznamů se Skalický objevuje jako radní už v roce 1640. Během období zkoumaného v této práci byl, kromě pěti let primátorství, 16x zaznamenán v konšelských sborech jednotlivých let a s přihlédnutím na neúplné soupisy jmen předpokládám, že byl radním i vícekrát. Primátorem byl v podstatě bez přerušení až do roku 1683²⁰³, v politice tak působil více jak čtyřicet let.

¹⁹⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

²⁰⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 106.

²⁰¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 110.

²⁰² Tamtéž, s. 178.

²⁰³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

Čáslavský Tobiáš

Radním byl v letech 1661, 1667 a 1669. Po svém otci, Danieli Čáslavskému, zdědil v Bartolomějské ulici dům čp. 87, který držel od roku 1649 až do roku 1689.²⁰⁴ Tobiáš vlastnil hned dvě spáleniště; prvním byl grunt čp. 78, roku 1639 spálený, na dnešní Třídě míru, který vlastnil mezi lety 1651-1668.²⁰⁵ Tím druhým byl pozemek na staré Karlově ulici s čp. 18, jenž dostal darem od „starý známosti“ a držel v letech 1692-1699.²⁰⁶ Oba grunty se dostaly do vlastnictví Matěje Hulata, tkalci a zeti Čáslavského, spřízněného sňatkem s Tobiášovou dcerou Dorotou.²⁰⁷

Ježek Václav – zedník²⁰⁸

Radním byl v letech 1660, 1662, 1664-1667. Byl nejmladším synem Jakuba Arnošta Ježka, purkrabího panství Pardubice. Měl bratry Jakuba Václava a Jana.²⁰⁹ Václav Ježek za svůj život vlastnil několik pozemků. Po své manželce Zuzaně, vdově po Janu Kučerovi, držel dům „U Zlatého beránka“ čp. 79 na Náměstí Viléma z Pernštejna, v letech 1658-1699. Po Václavovi získal dům jeho věřitel, František Tejnecký, za 700 zl. r.²¹⁰ Václav také vlastnil grunt „Hodonín“ čp. 43 v Labské ulici, který byl tvořen ze dvou dříve spojených částí. Grunt získal roku 1645 jako spáleniště a držel ho do roku 1661²¹¹ Po svém otci, Jakubu Arnoštovi Ježkovi, zdědil dva starší grunty spojené do jednoho, ležící za mostem „Haldovským“, čp. 82. Václav zde měl jirchovnu s bělidlem a tok vody, grunt však držel pouhé dva roky, 1666-1667.²¹²

Kutnohorský Václav mladší – řezník²¹³

Radním byl v letech 1666 a 1668. V roce 1650 vlastnil dům čp. 104 v Kostelní ulici.²¹⁴ Toho roku také prodal dům za 315 kop gr. m. Zuzaně Šelakovské.²¹⁵ Od svého švagra, Jana Šelakovského, odkoupil Václav s manželkou Mandalenou dům čp. 117 na Náměstí Viléma

²⁰⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 161.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 260.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 308.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 260.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 141.

²⁰⁹ SOKA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 517A.

²¹⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 141.

²¹¹ Tamtéž, s. 375.

²¹² Tamtéž, s. 407.

²¹³ Zdali byl Václav mladší Kutnohorský řezníkem, není jisté. Vzhledem k tomu, že jak jeho otec Václav starší, tak i jeho syn Martin byli v cechu řeznickém (SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 109-110), si dovoluji předpokládat, že Václav byl také.

²¹⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 217.

²¹⁵ SOKA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 398A.

z Pernštejna. Dům byl však jeden z mnoha spálených nepřátelským vojskem roku 1645 a v době koupě Václavem roku 1653 bylo na něm jen málo opraveno. Proto byla nabídnutá cena 1135 kop gr. m. snížena o 150 kop gr. m. na díl manželky a o dalších 235 kop gr. m. za zpustlost domu. Dům po Václavovi držel v letech 1696-1703 jeho syn, Martin Hynek Kutnohorský.²¹⁶

Rábský Matěj – uzdař²¹⁷

Radním byl v letech 1658-1660 a 1666-1667. Roku 1639 koupil od poručníků sirotek po Janu Sedličkovi dům na dnešním Zeleném předměstí za 260 kop gr. m.²¹⁸ V Pernštejnské ulici měl od roku 1646 do roku 1675 dům čp. 35, ve kterém žil spolu s manželkou Dorotou.²¹⁹

Souček Jan Řehoř

Radním byl v roce 1667. Nejspíše²²⁰ mladší bratr Jakuba a Lidmily, syn Jana a Kateřiny Součkových.²²¹ Se svou ženou Kateřinou zakoupil za 500 kop gr. m. roku 1650 dům čp. 20 v Zámecké ulici od Havla Gotthelfa z Freydenberku; obchod proběhl za účasti Václava Najmona jako zplnomocněnce pana Havla.²²² Po Janově smrti Kateřina držela dům sama až do roku 1693, kdy se novým vlastníkem stal jejich syn Václav Antonín Souček za 800 kop gr. m.²²³

Tejnek Jan – řezník²²⁴

Radním byl v letech 1664-1665 a 1668-1669. Když se v roce 1646 hlásil k přijetí za mistra do řeznického cechu, byla mu cechmistry přihláška odmítnuta, jelikož byl v té době ještě svobodný a podmínkou přijetí bylo, mimo susedství, také manželství.²²⁵ Jeho manželka Anna, dříve Honyšová, zdělila dům čp. 59 v ulici Na Ležánkách, který vlastnili do roku 1661; grunt byl od roku 1645 spáleniště.²²⁶ Od svého otce, Simeona/Šimona, zdědil Jan roku 1647 dům čp.

²¹⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 147.

²¹⁷ Tamtéž, s. 176.

²¹⁸ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 331A.

²¹⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 176.

²²⁰ Toto tvrzení odvozují ze zápisu z: SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 393A; kde se píše o synech Jana Součka, Jakubovi a Janovi, avšak bez druhého křestního jména „Řehoř“ u Jana, takže se nakonec může jednat o zcela jinou osobu, než plyne ze zápisu.

²²¹ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 393A.

²²² Tamtéž, s. 399A.

²²³ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 188.

²²⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 110.

²²⁵ Tamtéž, s. 106.

²²⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 394.

41 v Pernštejnské ulici, který byl také roku 1645 poničen švédskými vojsky. Dům držel do roku 1692, kdy jej zdědila jeho dcera Lidmila, vdova po Janu Klebsatlovi.²²⁷

Ždánský Tomáš – sladovník²²⁸

Radním byl v roce 1669. V roce 1649 koupil Tomáš s manželkou Kateřinou sladovnu v Kostelní ulici za 900 kop gr. m., kterou držel až do roku 1716.²²⁹

Bobrovský Samuel – písař²³⁰

Písařem byl v roce 1666. Od roku 1655 sídlil v domě čp. 17 na ulici Zámecká spolu se svou manželkou Dorotou, vdovou po Václavu Najmonovi, od které dostal dům darem.²³¹ Taktéž získal od své ženy Dvůr Bohuslavský čp. 31 na Jindřišské ulici²³² a vlastnil grunt Sofonovský čp. 57 v dnešní ulici Na Ležánkách.²³³ Děti po Václavu Najmonovi, Václava Františka a Annu, přijal za své.²³⁴ Zastával pozici JMC. písaře obilního²³⁵ a roku 1666 písaře obročního.²³⁶ Zemřel před 21. listopadem 1687.²³⁷

Cejp Rudolf Felix – písař²³⁸

Písařem byl v letech 1662, 1664 a 1666. Narozen v Hradci Králové, přišel do Pardubic, kde od 10. října 1659 pracoval na zkušební dobu jako radní písař. Poté s ním byla uzavřena dočasná smlouva do konce února 1660; od té doby zůstal ve své funkci až do roku 1691. Psal také pamětní spisy, které se poté ukládaly do makovic opravovaných věží. V Pardubicích žil se svou manželkou Annou.²³⁹

Složení městské rady v letech 1666-1669 přehledně viz. Tabulka 3 v příloze.

²²⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 180.

²²⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 152.

²²⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 218.

²³⁰ Tamtéž, s. 186

²³¹ Tamtéž, s. 186

²³² Tamtéž, s. 323

²³³ Tamtéž, s. 389

²³⁴ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 443A

²³⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 186

²³⁶ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1485

²³⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 137

²³⁸ Tamtéž, s. 60.

²³⁹ Tamtéž, s. 60.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zmapovat měšťanské elity tvořící mocenskou vrstvu, ovládající dění ve městě, s důrazem na složení městské rady v období třiceti čtyř let. Z archivních pramenů jsem vytvořila rekonstrukci městských rad z let 1636-1669 a pro snadnější přehlednost jsou tyto údaje poskládány do tabulek. Důležitá byla identifikace klíčových osob, tedy těch, kteří vydrželi v konšelském sboru nejdéle a dají se tak bezpochyby považovat za měšťanské elity.

Skrze analýzu sestavených tabulek mi vyplynulo, že zkoumaná léta 1636-1669 se dají rozdělit na tři období, každé z nich charakterizováno určitou osobností (v jednom případě dvěma), která se opakovaně stávala primátorem. Počáteční léta jsou obdobím Jana Čáslavského, kováře, který poprvé nastoupil na pozici primátora právě v roce 1636. I přes své pochybné jednání během provozování úřadu, se udržel v čele v součtu úctyhodných devět let a jde tak o nejdéle sloužícího primátora ve sledovaném období. Prostřední roky jsou ve znamení střídání dvou vlivných osobností, Pavla Wolfa z Krygsfeldu a Jana Klebsatle z Milhauzu. Oba muži byli erbovními měšťany a oba byli bohatí. Pavel Wolf byl primátorem celkem osm let a jeho pravděpodobné další působení v této pozici zastavila až těžká nemoc a smrt. Jan Klebsatle se v úřadu držel sedm let a možná by jeho kariéra, i přes vyšší věk, pokračovala dál. Do popředí se ale dostala osoba, která v konšelském sboru působila víceméně už od roku 1640. Jan Skalický, řezník, se poprvé stal primátorem v roce 1664, mezi působením Jana Klebsatle, ale až od roku 1666 teprve skutečně začíná jeho éra. Byť vymezené období této práce končí rokem 1669, Jan Skalický toto období dalece přesahuje. Primátorem byl v podstatě až do roku 1683, a tak byl i skutečně nejdéle sloužícím z výše uvedených, nikoliv však v rozsahu této práce.

Co se týče cechovního složení členů městské rady, z celkového počtu pětáctýřiceti radních jsou nejvíce zastoupeni řezníci o počtu deseti radních, z toho dva se stali primátory. Ve všech třech vymezených obdobích byla více jak čtvrtina konšelů tohoto řemesla. Je to pochopitelné, jelikož řezníci obvykle patřili mezi bohatší obyvatele města a konkrétně pardubický cech měl mnoho členů. Druhá nejčastější příslušnost v řadách konšelů je k cechu soukeníků o počtu čtyř radních. Zajímavé je zjištění, že všichni čtyři působili v radě v podstatě během stejného období, v éře Jana Čáslavského. Kromě písaře-soukeníka Václava Najmona v roce 1649, se nadále soukeníci v radě nevyskytují. Na třetím místě početnosti jsou to zároveň dva kupci a dva sladovníci. Ostatní povolání jsou různorodá a vždy zastoupena jednou osobou. Jde například o rybáře, uzdaře, postřiháče či dokonce i chirurga. U čtrnácti radních se mi bohužel nepodařilo zjistit, čím se živili.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Pardubice

AM Pardubice, Kniha trhov^á č. 57

AM Pardubice, Počet důchodů obecních (1644-1647), kniha č. 8

AM Pardubice, Počet města Pardubic (1660), kniha č. 9

AM Pardubice, Počet obecní města Pardubic (1662), kniha č. 10

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 1, i. č. 723

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 1, i. č. 727

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 2, i. č. 839

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 2, i. č. 882

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 2, i. č. 888

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 784

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1466

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1467

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1468

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1470

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1471

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1473

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1474

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1475

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1478

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1481

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1483

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1484

AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1485

Literatura

BŮŽEK, Václav. *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Česká historie, sv. 22. ISBN 978-80-7422-062-3.

DOUŠA, Jaroslav, 1981. Seznamy staroměstských konšelů z let 1547-1650. In: *Pražský sborník historický 14*. Praha: Pražská informační služba, 1981, s. 56-119. ISSN 0555-0238.

DOUŠA, Jaroslav, 1982. Městské rady v Plzni a na Starém Městě pražském v letech 1550-1650. In: *Sborník archivních prací 32*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 1982, s. 321-418. ISSN 0036-5246.

DURČANSKÝ, Marek, 2013. Komparativní přístup ve výzkumu dějin správy českých měst v raném novověku – Dosavadní výzkum a výhledy do nejbližší budoucnosti. In: *Města ve středověku a raném novověku jako badatelské téma posledních dvou desetiletí: stati a rozšířené příspěvky z 30. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve dnech 11. a 12. října v Clam-Gallasově paláci v Praze*. Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 49. Documenta Pragensia, XXXII/2. ISBN 978-80-86852-63-8.

DVOŘÁK, Miloš, 1982. Městská správa v Českém Brodě a její písemnosti do roku 1623. In: *Sborník archivních prací 32*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 1982, s. 170-224. ISSN 0036-5246.

FEJTOVÁ, Olga, 2013. Měšťanské elity v období raného novověku jako badatelské téma domácí historiografie v kontextu evropských výzkumů posledních dvou desetiletí. In: *Města ve středověku a raném novověku jako badatelské téma posledních dvou desetiletí: stati a rozšířené příspěvky z 30. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve dnech 11. a 12. října v Clam-Gallasově paláci v Praze*. Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 59-60. Documenta Pragensia, XXXII/2. ISBN 978-80-86852-63-8.

KAPAVÍKOVÁ, Marie, 1981. Příspěvek k organizaci městské samosprávy v Kutné Hoře v 16. století. In: *Středočeský sborník historický 16*. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 1981, s. 57-76. ISSN 0585-4172.

MORCHOVÁ, Nela. *Hospodaření města Pardubic po skončení třicetileté války (Pardubice 1657)*. Pardubice, 2018. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Ústav historických věd. Vedoucí práce doc. Mgr. Jiří KUBEŠ, Ph.D.

PALEČEK, Jiří. *Pardubice po rozvratu za třicetileté války: dle "Dějiny Pardubic nad Labem" Josef Sakař, r. 1923*. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka, 2013. Vlastivědné lístky Pardubicka.

PEŘINOVÁ, Helena. *Horní vrstva obyvatel Starého Města pražského na přelomu 16. a 17. století. Portrét rodiny Teuflů z Zeilperka, Nerhofů z Holtrperka a Kirchmajerů z Reichvic*. Praha, 2002. Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Fakulta filozofická.

ROEDL, Bohumír. *Vademecum městské správy v Lounech v letech 1573-1727*. Ústí nad Labem: Albis international, 2004. ISBN: 80-86067-99-8.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*, 1. díl. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1920.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*, 2. díl. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1924.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*, 3. díl. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1926.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*, 4. díl. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1930.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*, 5. díl. V Pardubicích: Nákladem města Pardubic, 1935.

ŠEBEK, František. *Dějiny Pardubic*. 1. díl. Pardubice: Městský národní výbor v Pardubicích ve spolupráci s Krajským muzeem východních Čech, pracoviště Pardubice a Akademií J.A. Komenského, oblastní organizace Pardubice, 1990. ISBN 80-900069-1-4.

ŠEBEK, František. *Toulky historií Pardubic*. 1. kniha. [Pardubice]: Helios - Jiří Razskazov, 2016. ISBN 978-80-85211-38-2.

ŠEBEK, František. *Toulky historií Pardubic*. 2. kniha. [Pardubice]: Helios - Jiří Razskazov, 2019. ISBN 978-80-85211-53-5.

ŠEBEK, František. Znak Wolfů z Kriegsfeldu. *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*. Roč. 3 (1986), č. 1-3.

TICHÝ, J. *Pardubice v průběhu dějin: Nástin dějin města Pardubice*. [předmluva a dodatky Jiří Paleček]. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka, 2013. Vlastivědné lístky Pardubicka, č. 1.

VLASÁKOVÁ, Zuzana. *Mezi normou a každodenní praxí. Správa komorních panství Pardubice, Poděbrady a Kolín v letech 1614 – 1702*. Pardubice: 2022. Disertační práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Ústav historických věd.

VOREL, Petr. *Páni z Pernštejna: vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy*. Vyd. 2. V Praze: Rybka, 2012. ISBN 978-80-87067-21-5.

WINTER, Zikmund. *Zlatá doba měst českých*. Praha: Odeon, 1991.

ZVOLENSKÁ, Lucie. *Městská rada Pardubic v letech 1670 – 1700*. Pardubice: 2017. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Ústav historických věd. Vedoucí práce PhDr. František Šebek.

ŽANDOVÁ, Elvíra. Dům výsadní v Pardubicích na Pernštýnském náměstí a jeho majitelé v letech 1530-1665. *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*. Roč. 2 (1985), č. 3.

Přílohy

Tabulka 1 Souhrnný přehled konšelů, rychtářů a písařů v letech 1636-1647

Období	1636	1637	1638
Primátor	Jan Čáslavský	Jan Čáslavský	Jan Čáslavský
Konšelé	Jakub Kopecký Jiří Šapius Mikuláš Philopon ? ? Jan Vočenášek ? ? ? ? ? ?	Jakub Kopecký Jiří Šapius ? Valentin Budějovský Václav Lipenský ? Jan Soffonius Jiří Adamův Pavel Horský ? ?	Jakub Kopecký Jiří Šapius Mikuláš Philopon Valentin Budějovský Václav Lipenský Jan Vočenášek Jakub Hanyš Petr Fiala Šimon Rakovnický ? ?
Rychtář	?	?	Jiří Adamův
Písaři	?	?	Adam Václav Kouřimský z Vilčina Václav Najmon

Období	1639	1640	1641
Primátor	Jan Vočenášek	Jiří Šapius	Jan Čáslavský
Konšelé	Jakub Kopecký ? Mikuláš Philopon ? ? ? Jan Čáslavský ? ? ? ?	? ? Mikuláš Philopon Valentin Budějovský Jakub Hanyš Jan Soffonius Jan Skalický ? ? ? ?	Jakub Kopecký Jiří Šapius ? ? Jakub Hanyš Jan Soffonius Petr Fiala ? ? ? ?
Rychtář	?	Jan Květoň	?
Písaři	?	Adam Václav Kouřimský z Vilčina	Kašpar Ladislav Cerekvický

Období	1642	1643	1644
Primátor	Jan Čáslavský	Jan Čáslavský	Jan Čáslavský
Konšelé	? Jan Skalický Petr Fiala Valentin Budějovský Jakub Hanyš Tobiáš Kočík Šimon Rakovnický ? ? ? ?	Jiří Šapius ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?	Jiří Šapius Jan Skalický Petr Fiala Matěj Gabriel Mikuláš Philopon Martin Čelakovský Pavel Peytr Jan Rambousek Jan Soffonius Václav Vltavský /
Rychtář	?	?	Šimon Rakovnický
Písaři	Adam Václav Kouřimský z Vilčína	?	?

Období	1645	1646	1647
Primátor	Jan Čáslavský	Jan Čáslavský	Valentin Budějovský
Konšelé	Jiří Šapius Jan Skalický Petr Fiala Matěj Gabriel Václav st. Kutnohorský Mikuláš Philopon / Martin Čelakovský Jan Soffonius / Václav Vltavský	Jiří Šapius Jan Skalický Petr Fiala Matěj Gabriel Václav st. Kutnohorský Mikuláš Philopon Jan Pokorný Šimon Rakovnický Jan Soffonius Jakub Souček /	/ Jan Skalický Petr Fiala Matěj Gabriel Václav st. Kutnohorský Mikuláš Philopon Jan Pokorný Šimon Rakovnický / Jakub Souček /
Rychtář	Šimon Rakovnický	Jan Rambousek	Jan Rambousek
Písaři	?	?	?

Tabulka 2 Souhrnný přehled konšelů, rychtářů a písařů v letech 1648-1665

Období	1648	1649	1650
Primátor	Jiří Šapius	Jiří Šapius	Pavel Wolf z Krygsfeldu
Konšelé	Petr Fiala ? ? Jan Pokorný Šimon Rakovnický Mikuláš Philopon Jan Skalický ? ? ? ?	Petr Fiala Matěj Gabriel Václav st. Kutnohorský Jan Pokorný Šimon Rakovnický ? ? ? ? ? ?	Petr Fiala Matěj Gabriel Václav st. Kutnohorský ? ? Jan Rambousek ? ? ? ? ?
Rychtář	?	?	?
Písaři	Adam Václav Kouřimský z Vilčina	Václav Najmon	Adam Václav Kouřimský z Vilčina

Období	1651	1652	1653
Primátor	Pavel Wolf z Krygsfeldu	Pavel Wolf z Krygsfeldu	Jan Klebsatle z Milhauzu
Konšelé	Václav st. Kutnohorský Jindřich Skato Matěj Gabriel Mikuláš Philopon Jan Skalický Václav Tříška ? ? ? ? ?	Václav st. Kutnohorský Jindřich Skato Jan Rambousek ? ? ? ? ? ? ?	Václav st. Kutnohorský ? Jan Chole Jan Květoň ? ? ? ? ? ?
Rychtář	?	?	?
Pisaři	?	?	?

Období	1654	1655	1656
Primátor	Jan Klebsatle z Milhauzu	Pavel Wolf z Krygsfeldu	Pavel Wolf z Krygsfeldu
Konšelé	? Václav Tříška ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?	Jindřich Skato Baltazar Klos Václav st. Kutnohorský Jan Skalický ? ? ? ? ? ? ?	Jindřich Skato Jan Chole Jan Květoň Jan Pokorný ? ? ? ? ? ? ?
Rychtář	?	?	Jan Jičínský
Písaři	?	?	?

Období	1657 (16.6. 1657-11.1. 1668)	1658 (11.1. 1668-13.12 1668)	1659
Primátor	Pavel Wolf z Krygsfeldu	Pavel Wolf z Krygsfeldu	Pavel Wolf z Krygsfeldu
Konšelé	Jan Klebsatle z Milhauzu Jan Chole Jan Skalický Jindřich Skato / Václav Král Václav st. Kutnohorský / / Václav Tříška / /	Jan Klebsatle z Milhauzu Jan Chole Jan Skalický Jindřich Skato Jan Brandejský Václav Král Václav st. Kutnohorský Baltazar Klos Matěj Rábský / Jan Rambousek	Jan Klebsatle z Milhauzu Jan Chole Jan Skalický Jindřich Skato Jan Brandejský Jakub Hilarius Václav Kule Baltazar Klos Matěj Rábský Václav Tříška Jan Pokorný Melichar Smetana
Rychtář	Melichar Smetana	Melichar Smetana	Jiří Jelínek
Písaři	?	?	?

Období	1660	1661	1662
Primátor	Jan Klebsatle z Milhauzu	Jan Klebsatle z Milhauzu	Jan Klebsatle z Milhauzu
Konšelé	Pavel Wolf z Krygsfeldu Jan Brandejský Jakub Hilarius Jan Chole Václav Ježek Baltazar Klos Václav Kule Jan Pokorný Jan Skalický Melichar Smetana Matěj Rábský Jindřich Skato	? Jan Brandejský ? ? Tobiáš Čáslavský ? Václav st. Kutnohorský ? Jan Hambanik ? ? ?	Pavel Wolf z Krygsfeldu Jan Rambousek Jakub Hilarius Jan Chole Václav Ježek Václav st. Kutnohorský Václav Kule Jan Pokorný Jan Skalický Melichar Smetana Jan Šelakovský
Rychtář	?	Jiří Jelínek	Matěj Rábský
Písaři	?	?	Rudolf Felix Cejp

Období	1663	1664	1665
Primátor	Jan Klebsatle z Milhauzu	Jan Skalický	Jan Klebsatle z Milhauzu
Konšelé	Jan Skalický ? Václav Kule Václav st. Kutnohorský ? ? Jan Šelakovský ? ? ? ? ?	? Václav Ježek ? Václav st. Kutnohorský Jan Chole Jan Tejnek ? ? ? ? ?	Jan Skalický Václav Ježek Václav Kule ? Jan Chole Jan Tejnek ? ? ? ? ?
Rychtář	Jiří Jelínek	?	Tobiáš Čáslavský
Písaři	?	Rudolf Felix Cejp	?

Tabulka 3 Souhrnný přehled konšelů, rychtářů a písařů v letech 1666-1669

Období	1666	1667	1668	1669
Primátor	Jan Skalický	Jan Skalický	Jan Skalický	Jan Skalický
Konšelé	Jan Klebsatle z Milhausu ? Václav Ježek Matěj Rábský ? Václav ml. Kutnohorský ? ? ? ? ? ?	Jan Klebsatle z Milhausu Tobiáš Čáslavský Václav Ježek Matěj Rábský ? ? Václav Kule Jan Řehoř Souček ? ? ? ?	? ? ? ? Jan Tejnek Václav ml. Kutnohorský ? ? ? ? ? ?	Jan Klebsatle z Milhausu Tobiáš Čáslavský ? ? Jan Tejnek ? Tomáš Ždánský ? ? ? ?
Rychtář	Jiří Jelínek	Lukáš Veselský	Pavel Stoček	?
Písaři	Samuel Bobrovský Rudolf Felix Cejp	?	?	?

Medailonky všech zaznamenaných radních, rychtářů a písařů z let 1636-1669

Adamův Jiří – soukeník²⁴⁰

Radním byl v roce 1637, rychtářem v roce 1638. V letech 1625-1640 bydlel se svou ženou²⁴¹ Kateřinou, dcerou pardubického sladovníka Hynka Květoně²⁴² a vdovou po primátorovi Jakubu Brunnerovi, na Náměstí Viléma z Pernštejna v domě čp. 116, také zvaném Dům Mydlářovský.²⁴³ Jako obecní starší měl v roce 1635 pod svou správou sirotčí fond.²⁴⁴ Roku 1637 byl konšelem městské rady²⁴⁵ a v roce 1638 sloužil jako rychtář města Pardubic.²⁴⁶ Zemřel někdy v roce 1640.²⁴⁷

Bobrovský Samuel – písař²⁴⁸

Písařem byl v roce 1666. Od roku 1655 sídlil v domě čp. 17 na ulici Zámecká spolu se svou manželkou Dorotou, vdovou po Václavu Najmonovi, od které dostal dům darem.²⁴⁹ Taktéž získal od své ženy Dvůr Bohuslavský čp. 31 na Jindřišské ulici²⁵⁰ a vlastnil grunt Sofonovský čp. 57 v dnešní ulici Na Ležánkách.²⁵¹ Děti po Václavu Najmonovi, Václava Františka a Annu, přijal za své.²⁵² Zastával pozici JMC. písaře obilního²⁵³ a roku 1666 písaře obročního.²⁵⁴ Zemřel někdy před 21. listopadem 1687.²⁵⁵

Brandejský Jan

Radním byl v letech 1658-1662. V letech 1636-1663 vlastnil dům čp. 66 na Náměstí Viléma z Pernštejna,²⁵⁶ který koupil za 540 kop gr. m. od Anny Voříškové, tchyně Valentina

²⁴⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 134.

²⁴¹ Josef Sakař uvádí pouze Kateřinu jako Jiřího manželku. Kateřina byla jeho první žena, která nejspíše zemřela mezi lety 1625-1640, protože v zápisu z Knihy trhové č. 57, s. 342, o prodeji domu nebožtíka Jiřího Adamova, je uvedena jako jeho manželka Lidmila.

²⁴² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 35.

²⁴³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 145-146.

²⁴⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 206.

²⁴⁵ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 298A.

²⁴⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 53.

²⁴⁷ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 342A.

²⁴⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 186.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 186.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 323.

²⁵¹ Tamtéž, s. 389.

²⁵² SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 443A.

²⁵³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 186.

²⁵⁴ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1485.

²⁵⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 137.

²⁵⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 136.

Budějovského.²⁵⁷ Za 430 kop gr. m. koupil roku 1663 dům čp. 54 na stejném náměstí od Václava Voříška; o 5 let později ho však Jan a jeho žena Marie prodali Adamu Jiřímu Trochopaeusovi za stejnou částku.²⁵⁸

Budějovský Valentin – postříhač²⁵⁹

Radním byl v letech 1637-1638, 1640, 1642 a 1647. Spolu se svou manželkou Kateřinou bydlel v letech 1630-1647 v domě čp. 3, tzv. Šišatkovském, na Náměstí Viléma z Pernštejna. V domě již dříve sídlili Valentinova sestra Marie (1623-1630), jeho otec Krišpín (1617-1623) a jeho děd Jan Budějovský (1578-1614), písař radní a pozdější primátor.²⁶⁰ I Valentin Budějovský se stal roku 1647 primátorem.²⁶¹ V této funkci byl od ledna do října 1647, jenže ještě téhož roku zemřel na nemoc a bez závěti. Kateřina, jeho žena, byla dcerou novoutrakvistického kněze Jonáše Nucelly, ale během protireformace ona i Valentin přestoupili ke katolické konfesi.²⁶²

Cejp Rudolf Felix – písař²⁶³

Písařem byl v letech 1662, 1664 a 1666. Narozen v Hradci Králové, přišel do Pardubic, kde od 10. října 1659 pracoval na zkušební dobu jako radní písař. Poté s ním byla uzavřena dočasná smlouva do konce února 1660; od té doby zůstal ve své funkci až do roku 1691. Psal také pamětní spisy, které se poté ukládaly do makovic opravovaných věží. V Pardubicích žil se svou manželkou Annou.²⁶⁴

Cerekvický Kašpar Ladislav – písař²⁶⁵

Písařem byl v roce 1641. Se svou manželkou Dorotou vlastnil Kašpar od roku 1638 grunt na Zeleném předměstí, roku 1639 spálený. Později přešel na jeho dceru Lidmilu, manželku²⁶⁶ Jana Klebsatle, která grunt v letech 1667-1677 držela společně se svými bratry Kašparem Ladislavem a Václavem.²⁶⁷ V roce 1641 koupil od Barbory Lychovské dům čp. 4 na Náměstí Viléma z Pernštejna, tři role pole, neohrazenou zahrádku a haltýř u šatlavy, vše za sumu 800

²⁵⁷ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 288A.

²⁵⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 124.

²⁵⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 57.

²⁶⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 111.

²⁶¹ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha č. 8, s. 12A.

²⁶² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 38.

²⁶³ Tamtéž, s. 60.

²⁶⁴ Tamtéž, s. 60.

²⁶⁵ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 346A.

²⁶⁶ Nejspíše druhá žena Jana Klebsatle z Milhauzu, jeho první byla Marie, dcera Tomáše Klatovského, také písaře.

²⁶⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 254.

kop gr. m.²⁶⁸ Zemřel někdy v roce 1664, či na začátku roku 1665.²⁶⁹ Jeho stejnojmenný syn měl za manželku Magdalenu, dceru Jana a Doroty Pokorných, se kterou měl od roku 1667 dům čp. 97 na Zeleném předměstí,²⁷⁰ a také dům čp. 8 v Pernštejské ulici.²⁷¹ Zemřel někdy před rokem 1676.²⁷²

Čáslavský Jan – kovář²⁷³

Radním byl v letech 1636-1639 a 1641-1646. V roce 1611 mu postoupila jeho matka Markéta dům čp. 65 na Náměstí Viléma z Pernštejna, za 600 kop gr. m., který Jan splatil do roku 1620.²⁷⁴ Od města Pardubic koupil roku 1644 zpustlý a pobořený dvůr v tehdejší Karlově ulici na Zeleném předměstí za 110 kop gr. m. Měl manželku Dorotu²⁷⁵ a jeho synem byl Albrecht Václav Frodle z Tatenic. Roku 1645 Albrecht požádal otce o zprostředkování koupě domu od Mikuláše Philopona.²⁷⁶ Jan Čáslavský zemřel na podzim roku 1646.²⁷⁷

Čáslavský Tobiáš

Radním byl v letech 1661, 1667 a 1669. Po svém otci, Danieli Čáslavském, zdědil v Bartolomějské ulici dům čp. 87, který držel od roku 1649 až do roku 1689.²⁷⁸ Tobiáš vlastnil hned dvě spálenišť; prvním byl grunt čp. 78, roku 1639 spálený, na dnešní Třídě míru, který vlastnil mezi lety 1651-1668.²⁷⁹ Tím druhým byl pozemek na staré Karlově ulici s čp. 18, jenž dostal darem od „starý známosti“ a držel v letech 1692-1699.²⁸⁰ Oba grunty se dostaly do vlastnictví Matěje Hulata, tkalci a zeti Čáslavského, spřízněného sňatkem s Tobiášovou dcerou Dorotou.²⁸¹

Čelakovský Martin

Byl konšelem v letech 1644 a 1645.

²⁶⁸ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 346A

²⁶⁹ Tamtéž, s. 509B.

²⁷⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 266.

²⁷¹ Tamtéž, s. 167-168.

²⁷² Tamtéž, s. 266.

²⁷³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 36.

²⁷⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 135.

²⁷⁵ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 363A.

²⁷⁶ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 784.

²⁷⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 38.

²⁷⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 161.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 260.

²⁸⁰ Tamtéž, s. 308.

²⁸¹ Tamtéž, s. 260.

Fiala Petr – švec²⁸²

Radním byl v letech 1638, 1641-1642, 1644-1650. Petr Fiala vlastnil dům čp. 39 v Pernštýnské ulici během let 1620-1639; dům, který byl o pouhých 6 let později vypálen díky švédskému ostřelování v roce 1645.²⁸³ Oženil se s Dorotou, vdovou po Šimonu Rakovnickém, a měl tak spolu s ní dům čp. 72 na Zelenobranské ulici v letech 1644-1651.²⁸⁴ Ještě dříve, mezi lety 1641-1644, žili v domě „velice pustém a pobořeném za 240 kop“ v dnešní ulici Svaté Anežky České, čp. 32,²⁸⁵ zakoupeném od Jiřího Kule.²⁸⁶

Gabriel Matěj – řezník²⁸⁷

Radním byl v letech 1644-1647, 1649-1651. Matěj Gabriel v roce 1636 koupil od Jana Skalického dům na dnešním Zeleném předměstí za 100 kop gr. m.²⁸⁸ Spolu se ženou Ludmilou zakoupili roku 1647 dům Svatošovský, čp. 91, za 350 kop gr. m. se srážkou 100 kop kvůli zpustlosti gruntu, jenž byl dříve toho roku „od soldatů zrujnovaný“. Tento grunt měl Matěj v držení do roku 1658, kdy se majitelem stává Tobiáš Syxt Půhonný se ženou, taktéž Ludmilou,²⁸⁹ možná právě vdovou po Matěji Gabrieli.

Hambanik Jan

Byl jedním z konšelů v radě města Pardubice roku 1661.

Hanyš Jakub – mydlář²⁹⁰

Radním byl v letech 1638 a 1640-1642. Pocházel z Hradce, v Pardubicích si vzal za ženu Magdalenu, vdovu po Janu Bártovi a tím získal i její dům, který držel od roku 1630 do roku 1645, kdy byl grunt vypálen. Po smrti Magdaleny se Jakub oženil s Annou, která, však manželka přežila a opět vstoupila do manželství s Janem Tejnkem, kterému zděděné spáleniště čp. 59 vydala.²⁹¹ Jakub Hanyš také díky Magdaleně získal dům čp. 144 na Bělobranském náměstí. Zemřel někdy před rokem 1672.²⁹²

²⁸² SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 178.

²⁸³ Tamtéž, s. 178.

²⁸⁴ Tamtéž, s. 152.

²⁸⁵ Tamtéž, s. 200.

²⁸⁶ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 345A.

²⁸⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 109.

²⁸⁸ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 293B.

²⁸⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 165.

²⁹⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 86.

²⁹¹ Tamtéž, s. 86-87.

²⁹² SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 357.

Hilarius Jakub

Radním byl v letech 1659-1660 a 1662. Sňatkem s vdovou po Jiřím Šapiusi, Annou, zdědil Jakub Šapiovo zboží; „stavení, stodolu, dvě ohrady a sádku pro ryby zemnatou s třemi haltýři roubenými“, dům čp. 10 na náměstí a několik polí.²⁹³ Po Anně zdědil dům čp. 2 v Jindřišské ulici. Jeho druhou ženou byla Kateřina.²⁹⁴ Zemřel někdy před rokem 1691. Po Jakubově smrti nastal spor o jeho dědictví mezi Kateřinou a jeho dcerou Annou, provdanou Mačkovou z Čáslavi, která chtěla svůj spravedlivý díl.²⁹⁵

Horský Pavel

Radním byl v roce 1637. Vlastnil dům čp. 61 na dnešní třídě Míru²⁹⁶ a také dům čp. 51 na Náměstí Viléma z Pernštejna. Po jeho smrti, někdy před rokem 1645, zdědila oba domy vdova po Pavlovi Salomena Horská.²⁹⁷

Chole Jan – kožišník²⁹⁸

Radním byl v letech 1653, 1656-1660, 1662 a 1664-1665. Od roku 1634 bydlel se svou manželkou Dorotou v domě čp. 85 v Bartolomějské ulici.²⁹⁹ Po jeho smrti se do domu k Janově dceři Kateřině přičlenil jirchář Martin Stamicz, rodák ze slovinského Mariboru, který získal tchánův grunt a žil v něm do roku 1678. Kateřina však zemřela krátce po svatbě.³⁰⁰

Jelínek Jiří – krejčí³⁰¹

Rychtářem byl v letech 1659, 1661, 1663 a 1666. Po svém otci, Janu Janečkovi, zdědil Jiří roku 1637 tzv. Dům na mostě kamenném, čp. 11 v Pernštejnské ulici.³⁰²

²⁹³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 39.

²⁹⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 322.

²⁹⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 184.

²⁹⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 247.

²⁹⁷ Tamtéž, s. 119.

²⁹⁸ Tamtéž, s. 160.

²⁹⁹ Tamtéž, s. 160.

³⁰⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 24.

³⁰¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 170.

³⁰² Tamtéž, s. 170.

Ježek Václav – zedník³⁰³

Radním byl v letech 1660, 1662 a 1664-1667. Byl nejmladším synem Jakuba Arnošta Ježka, purkrabího panství Pardubice. Měl bratry Jakuba Václava a Jana.³⁰⁴ Václav Ježek za svůj život vlastnil několik pozemků. Po své manželce, Zuzaně, vdově po Janu Kučerovi, držel dům „U Zlatého beránka“ čp. 79 na Náměstí Viléma z Pernštejna, v letech 1658-1699. Po Václavovi získal dům jeho věřitel, František Tejnecký, za 700 zl. r.³⁰⁵ Také vlastnil grunt „Hodonín“ čp. 43 v Labské ulici, který byl tvořen ze dvou dříve spojených částí. Grunt získal roku 1645 jako spáleníště a držel ho do roku 1661.³⁰⁶ Po svém otci, Jakubu Arnoštovi Ježkovi, zdědil dva starší grunty spojené do jednoho, ležící za mostem „Haldovským“, čp. 82. Václav zde měl jirchovnu s bělidlem a tok vody, grunt však držel pouhé dva roky, 1666-1667.³⁰⁷

Jičínský Jan

Rychtářem byl v roce 1656.

Klebsatle z Milhauzu Jan – řezník³⁰⁸

Radním byl v letech 1653-1654, 1657-1663, 1665-1667 a 1669. Přiznal se do rodiny Tomáše Klatovského, písaře sirotčího, když si vzal jeho dceru Marii.³⁰⁹ V letech 1651-1671 vlastnil dům čp. 77 na Náměstí Viléma z Pernštejna, který byl po jeho sestře Anně Vostřešanské, vdově po Janu Vorlovi; Jan Klebsatle však musel zaplatit Vorlův dluh do JMC. důchodu, jenž činil 706 kop gr. m.³¹⁰ Jeho druhou manželkou byla Lidmila, dcera Kašpara Ladislava Cerekvického, písaře.³¹¹ Měl dva syny, Bartoloměje a Jana, kterým přenechal svůj majetek.³¹² Syn Jan se oženil někdy kolem roku 1665 s Lidmilou, vdovou po Jakobovi Arnoštovi Ježkovi, purkrabím panství Pardubice, která mu také postoupila mlýn na tehdejší Malém předměstí.³¹³ Zemřel v roce 1687 jako jeden z řeznických cechmistrů.³¹⁴

³⁰³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 141.

³⁰⁴ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 517A.

³⁰⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 141.

³⁰⁶ Tamtéž, s. 375.

³⁰⁷ Tamtéž, s. 407.

³⁰⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 110.

³⁰⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

³¹⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 139.

³¹¹ Tamtéž, s. 254.

³¹² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

³¹³ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 511A.

³¹⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 107.

Klos Baltazar – písař³¹⁵

Radním byl v letech 1655 a 1658-1660. Nejdříve s Lidmilou, první ženou, poté s Annou, ženou druhou, držel Baltazar v letech 1647-1663 grunt čp. 64 na Náměstí Viléma z Pernštejna za 500 kop gr. m.³¹⁶ Krátce pracoval jako písař, kvůli dlouhodobé nemoci se však místa vzdal a vstoupil mezi konšele. Dne 13. září 1661 odkázal kšaftem své statky v Pardubicích a k tomu i zděděný majetek v Olomouci, odkud pocházel, svým dětem z obou manželství.³¹⁷

Kočík Tobiáš – písař³¹⁸

Radním byl v roce 1642. Jako písař radní pracoval již v květnu roku 1629. Během svého života, s manželkou Zuzanou, bohatl skupováním polí, a také byl roku 1636 obviněn městkou radou z přijmutí úplatku za zapsání koupě židovského domu do městských gruntovních knih navzdory obecnému zvyku. Později odešel z pozice písaře a stal se konšelem.³¹⁹ V roce 1635 koupil Tobiáš se svou ženou od města Pardubic grunt čp. 37 na Pernštýnské ulici za 550; drželi jej do roku 1642, kdy jej prodali Samueli a Anežce Smutným za stejnou částku.³²⁰ Roku 1641 koupil spáleniště na dnešní Třídě míru.³²¹

Kopecký Jakub – řezník³²²

Radním byl v letech 1636-1639 a 1641. Měl syna Jana, který byl roku 1637 přijat do řeznického cechu za mistra.³²³ Své řemeslo Jakub vykonával v letech 1600-1637 v domě čp. 63³²⁴ na Náměstí Viléma z Pernštejna, který získal po svém bratrovi Adamovi, a který roku 1637 koupil Jakubův syn, jenž v něm setrval do roku 1647.³²⁵ Jakub také vlastnil dva ze tří gruntů, které později tvořily dům čp. 76, „Veselku“. První grunt zakoupil roku 1638, ale jen o rok později se z něho stalo spáleniště. Druhý grunt Jakub roku 1640 již jako spáleniště zakoupil

³¹⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny, 1 díl*, s. 112.

³¹⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 135.

³¹⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny, 2 díl*, s. 60.

³¹⁸ Tamtéž, s. 60.

³¹⁹ Tamtéž, s. 60.

³²⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 177.

³²¹ Tamtéž, s. 251.

³²² SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 107.

³²³ Tamtéž, s. 107.

³²⁴ Tamtéž, s. 109.

³²⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 133.

za 20 kop gr. m. Oba grunty získal roku 1651 Jan Kopecký³²⁶ a držel je do své smrti v letech 1668/1669. Po Janovi zůstali synové Václav a Pavel, vnukové Jakuba Kopeckého.³²⁷

Kouřimský z Vilčina Adam Václav – písař³²⁸

Písařem byl v letech 1638, 1640, 1642, 1648 a 1650. Na podzim roku 1641 si vzal Alžbětu, vdovu po Janu Staňkovi, a tím získal i dům této rodiny za 550 kop gr. m.³²⁹ Tento dům, čp. 40, na Pernštýnské ulici, byl roku 1645 spálen. Grunt však měl Adam v držení až do roku 1666.³³⁰ Na vlastní žádost byl dne 15. ledna 1642 přijat „pod ochranu a právo městské jemu dáno“.³³¹

Král Václav

Byl konšelem v městské radě Pardubic v letech 1657 a 1658.

Kule Václav – kupec³³²

Radním byl v letech 1659-1660, 1662-1663, 1665 a 1667. Jeho otcem byl Jan Kule, roku 1644 byl Václav již sirotkem. Václavův strýc se jmenoval Jiří Kule.³³³ Václav se oženil s Martou, vdovou po Pavlu Peytrovi Losynskému a dříve vdovou také po Janu Rederovi, a tak, jako v pořadí už třetí manžel, získal roku 1646 dům čp. 7 v Pernštýnské ulici. Po Václavově smrti držela dům manželka do roku 1692 a poté jeho syn, Jan Kule, v letech 1692-1701.³³⁴ Měl také dceru Kateřinu, která dne 24. září 1688 dostala povolení k sirotčímu sňatku s Františkem Fidlerem od městské rady Pardubic.³³⁵ Václav Kule si navíc osvojil Davida Michala Redera, syna po Janu Rederovi, kterého vychovával a učil řemeslu kupeckému.³³⁶

³²⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 258.

³²⁷ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 458A.

³²⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny, 2 díl*, s. 60.

³²⁹ Tamtéž, s. 60.

³³⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 179.

³³¹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 2 díl*, s. 60.

³³² SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 45.

³³³ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 345A.

³³⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. s. 167.

³³⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny, 2 díl*, s. 199.

³³⁶ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 491B.

Kutnohorský Václav mladší – řezník³³⁷

Radním byl v letech 1666 a 1668. V roce 1650 vlastnil dům čp. 104 v Kostelní ulici.³³⁸ Toho roku také prodal dům za 315 kop gr. m. Zuzaně Šelakovské.³³⁹ Od svého švagra, Jana Šelakovského, odkoupil Václav s manželkou Mandalenou dům čp. 117 na Náměstí Viléma z Pernštejna. Dům byl však jeden z mnoha spálených nepřátelským vojskem roku 1645 a v době koupě Václavem roku 1653 bylo jen málo opraveno. Proto byla nabídnutá cena 1135 kop gr. m. snížena o 150 kop na díl manželky a o dalších 235 kop za zpustlost domu. Dům po Václavovi držel v letech 1696-1703 jeho syn, Martin Hynek Kutnohorský.³⁴⁰

Kutnohorský Václav starší – řezník³⁴¹

Radním byl v letech 1645-1647, 1649-1653, 1655, 1657-1658 a 1661-1664. Od roku 1638 vlastnil s manželkou Mandalenou tzv. Dům Špalkovský, čp. 55, na Náměstí Viléma z Pernštejna, koupený za sumu 532 kop gr. m. od obce pardubické se srážkou 109 kop za zpustlost,³⁴² který byl ale roku 1645 spálen. Jako vdova zde Mandalena hospodařila až do roku 1678. Měl syna Václava.³⁴³

Květoň Jan

Radním byl v letech 1653 a 1656, rychtářem roku 1640. V roce 1636 prodal Michalu Lindnerovi za 430 kop gr. m. sladovnu, tzv. Hnátkovskou, v tehdejší Karlově ulici.³⁴⁴ Do roku 1667 byl držitelem domu na dnešní Třídě míru, roku 1639 spáleném. Dům poté vlastnil Květoňův zeť Jan Skopec s manželkou Kateřinou, dvůr již obnovený.³⁴⁵ Jan Květoň a jeho manželka Lidmila také koupili roku 1640 grunt čp. 116, velmi poničený od císařského vojska, za 524 kop gr. m. Dům roku 1645 shořel ale Jan zde nechal postavit nový. Od roku 1684 byla

³³⁷ Zdali byl Václav mladší Kutnohorský řezníkem, není jisté. Vzhledem k tomu, že jak jeho otec Václav starší, tak i jeho syn Martin byli v cechu řeznickém (SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 109-110), si dovoluji předpokládat, že Václav byl také.

³³⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 217.

³³⁹ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 398A.

³⁴⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 147.

³⁴¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 109.

³⁴² SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 318A.

³⁴³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 125.

³⁴⁴ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 294A.

³⁴⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 272.

dalším vlastníkem Janova dcera Alžběta Anna a její manžel František K. Reinwetter.³⁴⁶ Jan měl bratra Václava Květoně, který zemřel někdy před rokem 1640.³⁴⁷

Lipenský Václav

Radním byl v letech 1637-1638. V roce 1611 si za 430 kop gr. m. zakoupil dům čp. 48 na Náměstí Viléma z Pernštejna.³⁴⁸ Dne 8. srpna 1635 tento dům daroval své manželce Anně. Václav Lipenský zemřel roku 1638. Anna se znovu vdala ještě téhož roku za Jakuba Součka.³⁴⁹

Najmon Václav – písař/soukeník³⁵⁰

Písařem byl v letech 1638 a 1649. Vlastnil dům čp. 48 v prostorách u dnešního Východočeského divadla; dům, který byl roku 1639 poničen ohněm.³⁵¹ Dále vlastnil dům čp. 104 v Kostelní ulici, také poničený ohněm, tentokrát roku 1643.³⁵² V roce 1638 koupil od Samuela Bilského dům v ulici Na Ležánkách za 90 kop gr. m.³⁵³ Svatbou s Lidmilou, dcerou Jana Součka,³⁵⁴ vdovou nejprve po Jindřichovi Adamů, poté po Janu Žehunském (JMC. písař rybní a člen cechu soukeníků), se dostal mezi pardubské soukeníky. Spolu se svou ženou vychovával děti po Jindřichu Adamů: Jiřího a Lidmilu. Po smrti manželky Lidmily před rokem 1638 se nově oženil s Dorotou Mydlářovou z Chrudimě,³⁵⁵ s níž měl syna Václava Františka a dceru Annu. Zemřel někdy před rokem 1655. Dorota se poté provdala za Samuela Bobrovského, písaře, který její dvě děti přijal za své.³⁵⁶

Peytr Pavel – kupec³⁵⁷

Radním byl v roce 1644. Žil v domě čp. 7 v Pernštejnské ulici spolu se svou manželkou Martou, která dům získala jako vdova po Janu Rederovi, postříhači. Pavel zde žil od roku 1641 až do své smrti roku 1645. Nato se Marta roku 1646 provdala za Václava Kule, kupce.³⁵⁸

³⁴⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 146.

³⁴⁷ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 1, i. č. 727.

³⁴⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 115.

³⁴⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 2 díl*, s. 37.

³⁵⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 134.

³⁵¹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 295.

³⁵² Tamtéž, s. 217.

³⁵³ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 319A.

³⁵⁴ Tamtéž, s. 393A.

³⁵⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 134.

³⁵⁶ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 443A.

³⁵⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 45.

Dům i samotný krám držela jeho manželka Marta.

³⁵⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 167.

Philopon Mikuláš – řezník³⁵⁹

Radním byl v letech 1636, 1638-1640, 1644-1648 a 1651. V letech 1617-1641 vlastnil Mikuláš grunt (v 19. st. rozdvojený na čp. 66 a 150) na Třídě míru, roku 1639 spálený.³⁶⁰ Se svou první ženou, Salomenou, měl dům čp. 80 na Náměstí Viléma z Pernštejna, zakoupený roku 1645 za 626 kop gr. m. se srážkou 22 kop za zpustlost. Po Mikulášově smrti dům vlastnila jeho druhá žena, Alžběta a její nový manžel, Václav Strnad.³⁶¹ Svě řeznické řemeslo vykonával Mikuláš Philopon v letech 1630-1645 v domě čp. 21 v ulici Zámecká.³⁶²

Pokorný Jan

Radním byl v letech 1646-1649, 1656, 1659-1660 a 1662. Po svých rodičích, Janu Janečkovi a Alžbětě, zdědil někdy mezi lety 1638-1664 dům čp. 8 v Pernštejnské ulici. Dům poté držela Janova vdova, Dorota, do roku 1667.³⁶³ Jan s Dorotou také zakoupili roku 1649 spáleniště s čp. 97 na třídě Míru za 10 kop gr. m. a založili zde nový dům, v jejichž vlastnictví byl do roku 1667. Dalšími majiteli byli Kašpar Ladislav Cerekvický (mladší) a jeho žena, Magdalena roz. Pokorná.³⁶⁴

Rábský Matěj – uzdař³⁶⁵

Radním byl v letech 1658-1660 a 1666-1667, rychtářem v roce 1662. Roku 1639 koupil od poručníků sirotků po Janu Sedličkovi dům na dnešním Zeleném předměstí za 260 kop gr. m.³⁶⁶ V Pernštejnské ulici měl od roku 1646 do roku 1675 dům čp. 35, ve kterém žil spolu s manželkou Dorotou.³⁶⁷

³⁵⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 109.

³⁶⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 250.

³⁶¹ Tamtéž, s. 143.

³⁶² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 109.

³⁶³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 167-168.

³⁶⁴ Tamtéž, s. 266.

³⁶⁵ Tamtéž, s. 176.

³⁶⁶ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 331A.

³⁶⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 176.

Rakovnický Šimon – řezník³⁶⁸

Radním byl v letech 1638, 1642 a 1646-1649. Šimon a jeho žena Anna vlastnili v letech 1651-1664 dvorec na třídě Míru, jenž byl dříve v roce 1639 vypálen.³⁶⁹ Po smrti Šimona Rakovnického roku 1664³⁷⁰ se dvorec ujmul stejnojmenný syn Šimon a vlastnil jej až do roku 1676.³⁷¹

Rambousek Jan

Radním byl v letech 1644, 1650, 1652, 1658 a 1662, rychtářem v letech 1646-1647. Někdy kolem roku 1633 se Jan Rambousek přiznal ke vdově po Matouši Hladovi, Salomeně, se kterou sdílel dům čp. 59 na Náměstí Viléma z Pernštejna v letech 1633-1675.³⁷² Jednoho lednového dne roku 1666 se Jan, velice posilněn alkoholem, rozhodl obnažovat před několika děvečkami. Za tento čin ale trestem vyvázl docela mírně, jelikož byl pouze vsazen do vězení, dokud nekoupil na přední stůl v radnici sukna na koberec.³⁷³

Skalický Jan – řezník³⁷⁴

Radním byl v letech 1640, 1642, 1644-1648, 1651, 1655, 1657-1660 a 1662-1669. Za mistra řeznického byl přijat v dubnu roku 1661.³⁷⁵ V letech 1644-1684 vlastnil dům čp. 2 na Náměstí Viléma z Pernštejna.³⁷⁶ Jeho žena Rozina, vnučka Tomáše Krchlebského, získala roku 1636 odkazem dědovým dům čp. 39 v ulici Pernštejnská. Tento dům téhož roku převedla darem svému muži Janovi, který jej držel až do roku 1653. Dalším majitelem se stal Samuel Hok, mydlář z Chrudimi, se ženou Marií, dcerou Jana Skalického.³⁷⁷

Skato Jindřich – chirurg³⁷⁸

Radním byl v letech 1651-1652 a 1655-1660. Roku 1648 se přiznal k Lidmile, vdově po Mikuláši Hrubém, a splatil dům čp. 2 v Pernštýnské ulici v hodnotě 450 kop gr. m. Dům byl

³⁶⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 109.

³⁶⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 244.

³⁷⁰ SOKA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 503B.

³⁷¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 244.

³⁷² Tamtéž, s. 129.

³⁷³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 71.

³⁷⁴ Tamtéž, s. 40.

³⁷⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 106.

³⁷⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 110.

³⁷⁷ Tamtéž, s. 178.

³⁷⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 136.

dříve roku 1645 poškozen ohněm, ale Jindřich jej po převzetí nechal opravit.³⁷⁹ Také v roce 1650 zakoupil grunt (od roku 1639 spáleniště) na třídě Míru za 51 kop gr. m.³⁸⁰ Zemřel v roce 1661. Lidmila se poté vdala za Václava Turečka, chirurga z Vysokého Mýta, který slíbil vyplatit dům (čp. 2) ve 450 kopách a opatrovat sirotky Jana a Petra jako své vlastní pod hrozbou ztráty gruntu.³⁸¹

Smetana Melichar – mydlář³⁸²

Radním byl v letech 1659-1660 a 1662, rychtářem v letech 1657-1658. V letech 1636-1668 vlastnil tzv. Dům Balašovský, čp. 57, na Náměstí Viléma z Pernštejna. Roku 1645 tento dům, jako mnoho jiných, postihl požár.³⁸³ Svou dílnu měl v chalupě na předměstí za Zelenou bránou. Jeho žena se jmenovala Anna. Zemřel před nebo v roce 1668, dlužný řezníkům „více než za 6 centýřů loje“ a také za víno. K ovdovělé Anně se přiznil Jan Jiří Cernstein, mydlář. Dům čp. 57 nakonec připadl dceři Melichara a Anny, Lidmile.³⁸⁴

Soffonius Jan – soukeník³⁸⁵

Radním byl v letech 1637, 1640-1641 a 1644-1646. Svou živnost vykonával v domě čp. 16 v Pernštejnské ulici v letech 1618-1647.³⁸⁶ Se svojí ženou Lidmilou vlastnil od roku 1630 dům čp. 57 v ulici Na Ležánkách; v roce 1645 byl však grunt zbořen.³⁸⁷ V roce 1639 žádal město o náhradu škody způsobené v roce 1634, kdy mu bylo zabaveno dříví v hodnotě 80 kop gr. m., za účelem použití dřeva při budování fortifikace; zaplacení škody měl již dříve přislíbeno.³⁸⁸ Jan Soffonius byl v červenci roku 1647 již po smrti.³⁸⁹

Souček Jakub

Radním byl v letech 1646-1647. Jeho rodiče byli Jan a Kateřina Součkovi. Měl sestru Lidmilu, která byla první manželkou Václava Najmona, písaře a také měl mladšího bratra Jana.³⁹⁰ V roce

³⁷⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 136.

³⁸⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 269.

³⁸¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 136.

³⁸² SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 290A.

³⁸³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 127.

³⁸⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 87-88.

³⁸⁵ Tamtéž, s. 134.

³⁸⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 175.

³⁸⁷ Tamtéž, s. 389.

³⁸⁸ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 1, i. č. 723.

³⁸⁹ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 379A.

³⁹⁰ Tamtéž, s. 393A.

1638 se oženil s Annou, vdovou po Václavu Lipenském.³⁹¹ Žili v domě čp. 48 na Náměstí Viléma z Pernštejna, který dostala Anna od svého prvního manžela. V roce 1652 dům přešel na Annu Marii Šafaříkovou, dceru Jakuba a Anny.³⁹² Anna Součková také zdědila po Václavu grunt na třídě Míru, který roku 1639 prodala, už jako spálený,³⁹³ Bartoloměji Hlavovi a jeho manželce Žofii; koupě byla zprostředkována purkmistrem a primátorem Janem Vočenáškem, přítelem obou manželských párů, jako řešení právního sporu o kšaft Václava Lipenského.³⁹⁴ Jakub zdědil po své příbuzné Kateřině Součkové grunt v dnešní ulici U Divadla; roku 1651 bylo stavení zaniklé.³⁹⁵

Souček Jan Řehoř

Radním byl v roce 1667. Nejspíše³⁹⁶ mladší bratr Jakuba a Lidmily, syn Jana a Kateřiny Součkových.³⁹⁷ Se svou ženou Kateřinou zakoupil za 500 kop gr. m. roku 1650 dům čp. 20 v Zámecké ulici od Havla Gotthelfa z Freydenberku; obchod proběhl za účasti Václava Najmona jako zplnomocněnce pana Havla.³⁹⁸ Po Janově smrti Kateřina držela dům sama až do roku 1693, kdy se novým vlastníkem stal jejich syn Václav Antonín Souček za 800 kop gr. m.³⁹⁹

Stoček Pavel

Byl rychtářem města Pardubic v roce 1668.

Šapius Jiří – rybář⁴⁰⁰

Radním byl v letech 1636-1638, 1640-1641, 1643-1646 a 1648-1649. Do Pardubic přišel jako rektor školy, brzy si vzal za ženu Annu a postupně zvětšoval svůj majetek. Během třicetileté války byl výběřčím pivního a vinného tácu. Roku 1636 koupil pole za 48 kop gr. m. a v roce 1641 také „stavení, stodolu, dvě ohrady a sádku pro ryby zemnatou s třemi haltýři roubenými.“

³⁹¹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 2 díl*, s. 37.

³⁹² SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 115.

³⁹³ Tamtéž, s. 262.

³⁹⁴ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 326A.

³⁹⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 300.

³⁹⁶ Toto tvrzení odvozují ze zápisu z: SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 393A; kde se píše o synech Jana Součka, Jakobovi a Janovi, avšak bez druhého křestního jména „Řehoř“ u Jana, takže se nakonec muže jednat o zcela jinou osobu, než plyne ze zápisu.

³⁹⁷ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 393A.

³⁹⁸ Tamtéž, s. 399A.

³⁹⁹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 188.

⁴⁰⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny, 5 díl*, s. 119.

O rok později zakoupil dům čp. 10 na Náměstí Viléma z Pernštejna za 325 zlatých rýnských,⁴⁰¹ od Johanny Polyxeny Gerstorfové, rozené Mitrovské z Nemyše.⁴⁰²

Šelakovský Jan – řezník⁴⁰³

Radním byl v letech 1662-1663. Otec Jana, Martin Šelakovský, zakoupil roku 1631 dům čp. 117 na Náměstí Viléma z Pernštejna za 1135 kop gr. m.; roku 1645 však, jako mnoho jiných domů, lehl popelem. Jako majitel se Jan gruntu, na kterém proběhlo jen málo nové výstavby, roku 1653 zbavil a prodal jej svému švagrovi Václavu mladšímu Kutnohorskému za 1135 kop gr. m.⁴⁰⁴ Spolu se svou ženou Salomenou v roce 1648 zakoupil dům čp. 70 v Zelenobranské ulici za 770 kop gr. m., se srážkou 175 kop za zpustlost a spálení gruntu, který byl v tomto stavu od roku 1645. Po Janově smrti dům zdělila jeho druhá žena Rozyna.⁴⁰⁵

Tejnek Jan – řezník⁴⁰⁶

Radním byl v letech 1664-1665 a 1668-1669. Když se v roce 1646 hlásil k přijetí za mistra do řeznického cechu, byla mu cechmistry přihláška odmítnuta, jelikož byl v té době ještě svobodný, a podmínkou přijetí bylo, mimo sousedství, také manželství.⁴⁰⁷ Jeho manželka Anna, dříve Honyšová, zdělila dům čp. 59 v ulici Na Ležánkách, který vlastnili do roku 1661; grunt byl od roku 1645 spáleniště.⁴⁰⁸ Od svého otce, Simeona/Šimona, zdědil Jan roku 1647 dům čp. 41 v Pernštejnské ulici, jenž byl také roku 1645 poničen švédskými vojsky. Dům držel do roku 1692, kdy jej zdělila jeho dcera Lidmila, vdova po Janu Klebsatlovi.⁴⁰⁹

Tříška Václav – perníkář⁴¹⁰

Radním byl v letech 1651, 1654, 1657 a 1659. Své řemeslo provozoval v domě čp. 58 na Náměstí Viléma z Pernštejna, který koupil roku 1646 za 450 kop gr. m. Ovdovělá Anna Tříšková poté provozovala dílnu v letech 1667-1684.⁴¹¹

⁴⁰¹ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 39.

⁴⁰² SOKA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 367A.

⁴⁰³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 110.

⁴⁰⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 147.

⁴⁰⁵ Tamtéž, s. 150.

⁴⁰⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 110.

⁴⁰⁷ Tamtéž, s. 106.

⁴⁰⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 394.

⁴⁰⁹ Tamtéž, s. 180.

⁴¹⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 83.

⁴¹¹ Tamtéž, s. 83.

Veselský Lukáš – koželuh⁴¹²

Rychtářem byl roku 1667. V roce 1644 mu manželka Markéta, vdova po Bartoloměji Hlavovi, darovala dům čp. 9 v ulici Pernštejnská, kde provozoval své řemeslo do roku 1699.⁴¹³

Vltavský Václav – soukeník⁴¹⁴

Radním byl v letech 1644-1645. Oženil se s Mandalenou, vdovou po Janu Malovi a dále po Janu Rosnickém. Díky ní získal dům čp. 14 v ulici Pernštejnská, který Mandalena měla ve vlastnictví již po smrti prvního manžela, který dům zakoupil. Václav zde žil od roku 1638; před rokem 1666 je majitelkou opět Mandalena, nejspíše již potřetí vdova,⁴¹⁵ a v tomto roce je také po smrti.⁴¹⁶

Vočenášek Jan – sladovník⁴¹⁷

Radním byl v letech 1636 a 1638-1639. Od roku 1620 vlastnil dům čp. 91 v Bartolomějské ulici za 300 kop gr. m. Dalším majitelem byl Jan Kryštof Utajil, Vočenáškův zeť, který již měl „grunt zpustlý a od soldatů zrujnovaný.“⁴¹⁸ Od Kateřiny, vdovy po Simonu Součkovi, koupil Jan spolu s manželkou Dorotou sladovnu na Bělobranském náměstí za 1000 kop gr. m., se srážkou 200 kop za zpustlost gruntu,⁴¹⁹ kterou vlastnil do roku 1641, kdy byla po jeho smrti prodána Janu Lazarovi. Dorota a Jan měli dcery Kateřinu a Dorotu.⁴²⁰

Wolf z Krygsfeldu Pavel

Radním byl v letech 1650-1652, 1655-1660 a 1662. Narodil se kolem roku 1605 na Novém městě Pražském. Byl katolíkem a jako voják sloužil pod Jindřichem Juliem, knížetem Sasko-Lauenburským. Po bitvě na Bílé hoře se jezdecké oddíly knížete usadily v Pardubicích, kde zůstaly do roku 1622. Pavel Wolf byl nejspíš ubytován v jednom z městských domů.⁴²¹ V roce 1622 si vzal Annu, vdovu po Matěji Cyprianovi Hlineckém, která mu kšaftem zanechala dům čp. 14 na Náměstí Viléma z Pernštejna.⁴²² Jejich manželství bylo krátké, po první manželce

⁴¹² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 39.

⁴¹³ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 168.

⁴¹⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 5 díl, s. 134.

⁴¹⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 173.

⁴¹⁶ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 524A.

⁴¹⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 220-221.

⁴¹⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 164-165.

⁴¹⁹ SOkA Pardubice, AM Pardubice, Kniha trhová č. 57, s. 306A.

⁴²⁰ Tamtéž, s. 347A.

⁴²¹ ŽANDOVÁ, E. *Dům výsadní v Pardubicích*, s. 5.

⁴²² SAKAŘ, J. *Dějiny*, 2 díl, s. 40.

zůstal Pavlu Wolfovi kromě značného dědictví i syn Matěj Felix. Další svatba se konala již v roce 1624 s Markétou Roubalkou, vdovou po Janu Tomanovi a Martinu Vodičkovi, a tím také získal Vlčkovský dvůr na dnešním Smetanově náměstí, ceněný na 820 kop gr. m.,⁴²³ a který byl roku 1639 vypálen a na jeho větší části byla zřízena veřejná cesta, zbytek zůstal zahrádkou.⁴²⁴ Druhé manželství skončilo smrtí Markéty v roce 1644 a i přes dvacet let soužití zůstalo bezdětné. Ještě ten samý rok se oženil s Marií Annou z Loo a 28.2. 1645 se jim narodil syn Albín František. Později měli ještě dalšího syna, Jana Jiřího.⁴²⁵

V letech 1625-1627 sloužil pod regimenty hraběte Trčky, pro kterého naverboval přes 60 „*knechtů*“. Ve 30. letech se již plně věnoval svému životu v Pardubicích, kde musel splácet odkazy Matěje Cipriána Hlineckého a manželky Anny, které dohromady tvořily sumu asi 565 kop gr. m. V roce 1645 mu při švédském ostřelování vyhořel dům i dvůr na Vystrkově. Také ve svém domě musel ubytovat císařské důstojníky a aby je měl čím živit, prodal některé své věci z inventáře domu. Po válce znovu postavil a zvětšil svůj dům ve městě, i díky slušnému věnu své třetí manželky.⁴²⁶

Velký problém měl Pavel Wolf se svým prvorozeným synem Matějem Felixem. Ve své závěti si stěžoval, že všichni v Poděbradech vědí, jak se jeho syn chová ke svému otci. Když táhlo švédské vojsko k Praze na pomoc Königsmarckovi na pomoc přes Poděbrady, Pavel Wolf i s manželkou Marií Annou byl právě u svého syna, který v Poděbradech pobýval. Pavel Wolf byl v této době nemocný, ale Matěj Felix se o svého otce nestaral a dokonce vyhrožoval, že se nechá naverbovat k nepříteli. Spory se vystupňovaly, když se Matěj Felix oženil bez otcova vědomí a souhlasu. Pavel Wolf poukazoval na to, že již v této době mohl svého syna vydědit. Po písemných prosbách magistrátu města Poděbrady a samotného Matěje Felixe, mu otec zakoupil v roce 1653 dům čp. 37 v dnešní Pernštýnské ulici v hodnotě 550 kop gr. m. a hotově zaplatil 99 kop 30 gr. m. s tím, že zbytek doplatí Matěj Felix. Vzájemné spory vyvrcholily v roce 1661, kdy Pavel Wolf sepsal závěť týkající se pouze jeho prvorozeného syna, ve které ho zbavuje všech dědických práv. Pro větší vážnost chtěl ke kšaftu připojit podpisy Jakuba Hilaria a Václava Ježka, v dodatku však uvedl, že pánové byli časově zaneprázdněni a jejich podpisy tak chybí. O dva roky později, na přimluvu svých přátel, poupravil tento kšaft a Matěji Felixovi přiznal další majetek.⁴²⁷

⁴²³ ŽANDOVÁ, E. *Dům výsadní v Pardubicích*, s. 5.

⁴²⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny*, 4 díl, s. 299.

⁴²⁵ ŽANDOVÁ, E. *Dům výsadní v Pardubicích*, s. 5-6.

⁴²⁶ Tamtéž, s. 6-7.

⁴²⁷ Tamtéž, s. 7-9.

Pavel Wolf z Krygsfeldu zemřel dne 16. května 1665; pohřben je v kostele Zvěstování Panny Marie v Pardubicích.⁴²⁸

Kriegsfeldové byli měšťanskou erbovní rodinou z Prahy. Jejich dochovanou pečeť z roku 1665 popisuje PhDr. František Šebek takto: „Na štítě dva lvi obráceni k sobě. (...) V klenotu nad přilbicí je uprostřed jezdec na koni s tasenou šavlí, kolem něho kruh z perlovce. Po stranách po jednom praporci. Na pravé straně ve znamení na praporci vodorovně pruh (břevno), na praporci na levé straně kotva. Na pečetním prstenu jsou po stranách přilbice iniciály PW/KR, což značí Pavel Wolf z Kriegsfeldu.“⁴²⁹

Ždánský Tomáš – sladovník⁴³⁰

Radním byl roku 1669. V roce 1649 koupil Tomáš s manželkou Kateřinou sladovnu v Kostelní ulici za 900 kop gr. m., kterou držel až do roku 1716.⁴³¹

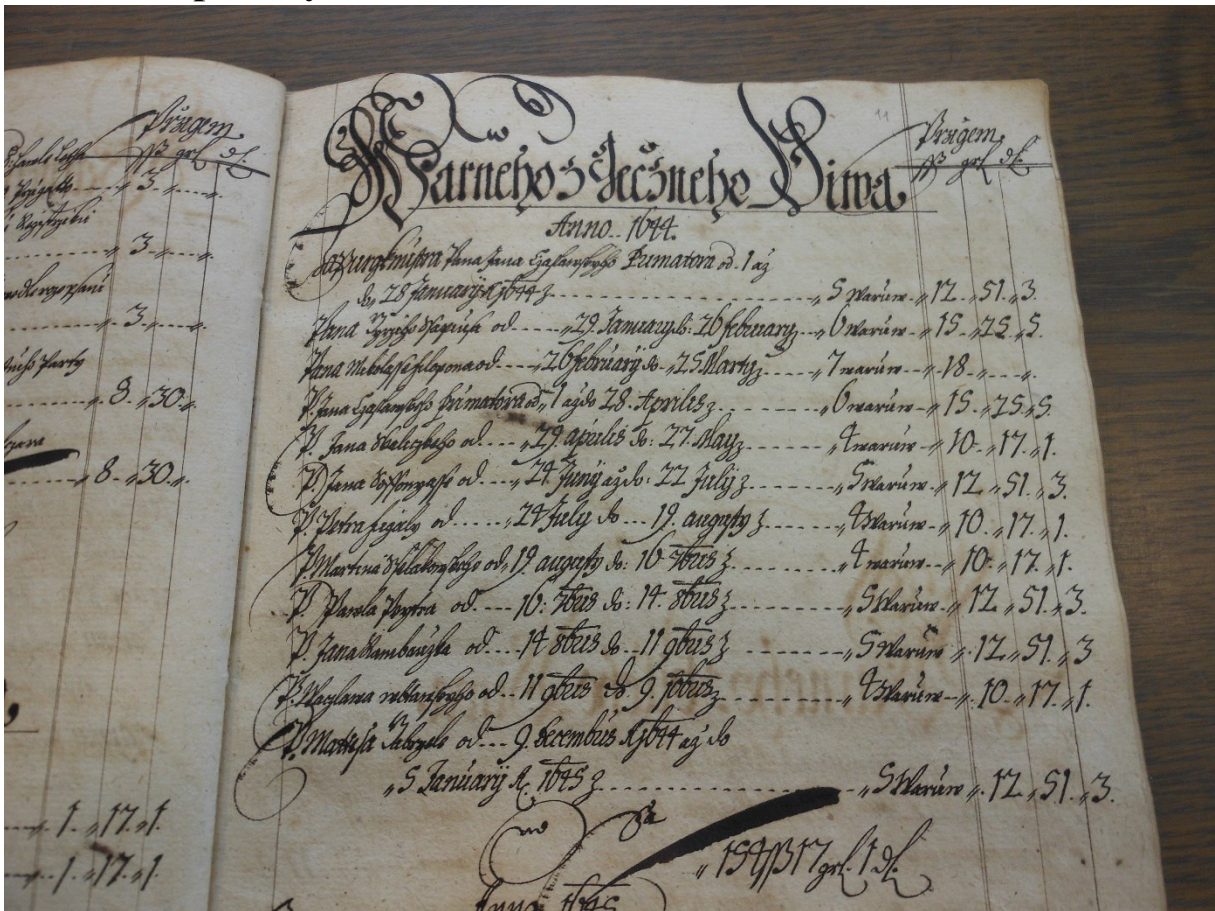
⁴²⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny, 2 díl*, s. 40.

⁴²⁹ ŠEBEK, F. *Znak Wolfů z Kriegsfeldu*, s. 4-5.

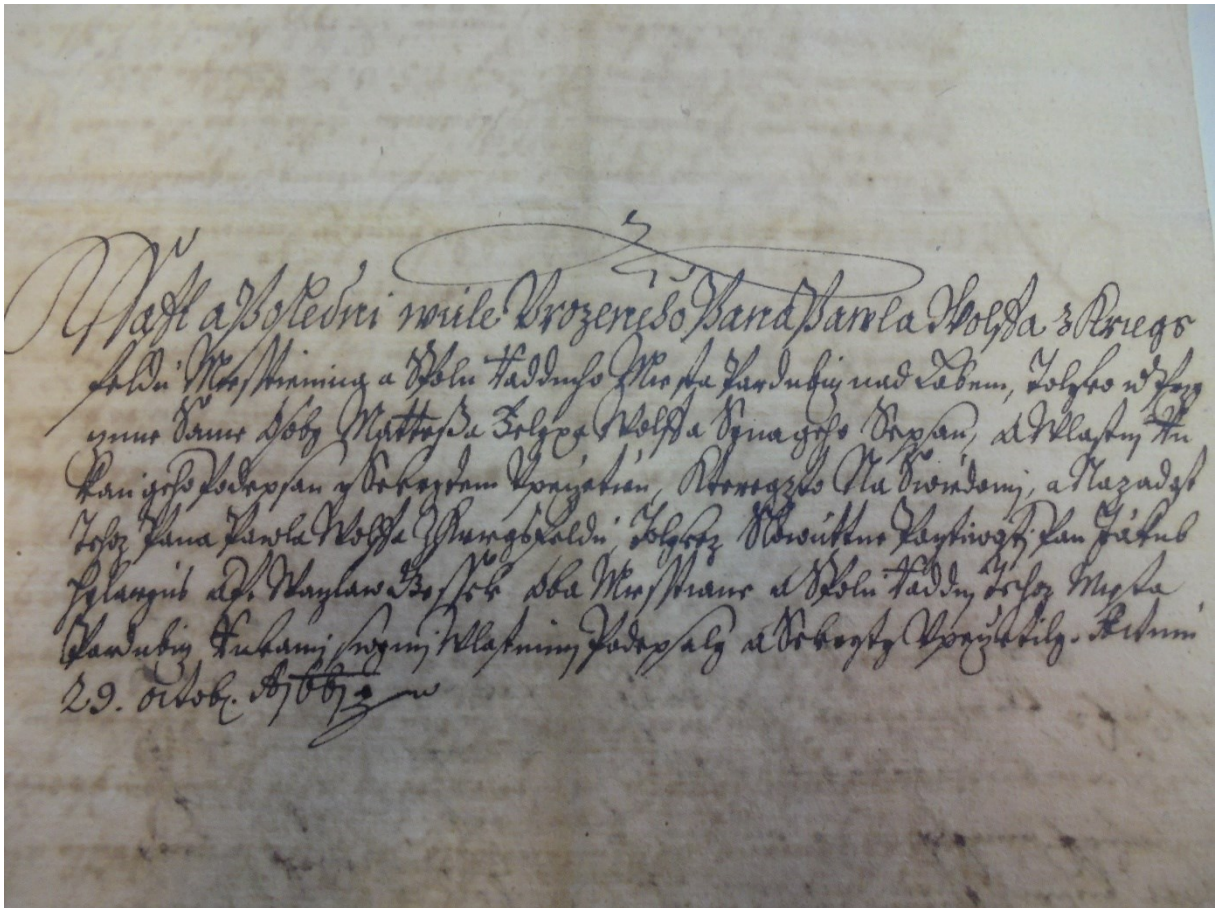
⁴³⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny, 2 díl*, s. 152.

⁴³¹ SAKAŘ, J. *Dějiny, 4 díl*, s. 218.

Obrazové přílohy

SOKA Pardubice, AM Pardubice, Počet důchodů obecních (1644-1647), kniha č. 8, zápis varného a stočného piva 1644

SOkA Pardubice, AM Pardubice, Purkmistrovský úřad, karton č. 8, i. č. 1481, kšaft Pavla Wolfa z Krygsfeldu 1661

Resumé

The aim of this bachelor's thesis was to map the burgher elites who were forming the power layer and controlling events in the town, with an emphasis on the composition of the city council over a period of thirty-four years. I created a reconstruction of the town councils from the years 1636-1669 from archival sources, and for easier clarity, these data are compiled into tables. It was important to identify the key persons, i.e. those who lasted the longest in the aldermen's council and can thus without a doubt be considered the bourgeois elite.

Through the analysis of the compiled tables, it became clear to me that the examined years 1636-1669 can be divided into three periods, each characterized by a certain personality (in one case by two), who repeatedly became mayor. The early years are the period of Jan Čáslavský, a blacksmith, who first took up the position of mayor in 1636. Despite his dubious actions during his years in the office, he remained in charge for a respectable total of nine years, making him the longest-serving mayor in the monitored period. The middle years are marked by the alternation of two influential personalities, Pavel Wolf z Krygsfeldu and Jan Klebsatle z Milhauzu. Both men were heraldic burghers and both were wealthy. Pavel Wolf was the mayor for a total of eight years, and his probable further work in this position was stopped only by serious illness and death. Jan Klebsatle stayed in office for seven years and perhaps his career would have continued, despite his advanced age. However, a person came to the fore who had been in the town council more or less since 1640. Jan Skalický, a butcher, first became mayor in 1664, during the tenure of Jan Klebsatle, but only from 1666 did his era really begin. Although the defined period of this work ends in 1669, Jan Skalický's rule goes far beyond this period. He was the mayor until 1683, and thus the longest-serving of the above, but not within the scope of this work.

As for the guild composition of the members of the town council, out of the total number of forty-five councillors, butchers are the most represented with ten councillors, two of whom became mayors. In all three defined periods, more than a quarter of the aldermen were of this craft. This is understandable, as butchers were usually among the wealthier inhabitants of the town, and the Pardubice guild in particular had many members. The second most common affiliation in the ranks of aldermen is to the drapers' guild, which has four councillors. It is interesting to note that all four worked in the council essentially during the same period, in the era of Jan Čáslavský. Apart from the scribe-drapeer Václav Najmon in 1649, there are no more drapers in the council in further years. Finally there are two merchants and two maltsters. Other professions are diverse and always represented by one person. These are, for

example, a fisherman, a farrier, or even a surgeon. Unfortunately, for fourteen councillors I was unable to find out their craft.